

Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programm 2001–2003. Lõpparuanne

European Union PHARE Estonian Language
Training Programme 2001–2003.
Final Report

EL PHARE eesti keele õppe programm
EU PHARE Estonian Language Training Programme

SISUKORD

Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe
programm 2001–2003

Eessõna	2
Resümee	3
1. Programmi kontekst	11
2. Programmi tegevuste kirjeldus	
I. HARIDUS JA NOORED	14
II. TÄISKASVANUTE KEELEÕPE	30
III. AVALIKKUSE TEAVITAMINE	44
IV. EKSPERTABI	56
3. Programmi ja selle mõju hinnang	57
Programmi meeskond, vastutusalad	62
Juhtkomitee koosseis	63
Резюме	64

CONTENTS

European Union PHARE Estonian
Language Training Programme
2001–2003

Preface	2
Executive Summary	3
1. Programme Context	11
2. Description of Programme Activities	
I. EDUCATION AND YOUTH	14
II. ADULT LANGUAGE TRAINING	30
III. PUBLIC AWARENESS RAISING	44
IV. TECHNICAL ASSISTANCE	56
3. Assessment of Programme Performance and Impact	57
Programme team, areas of responsibility	62
Steering Committee	63

Eessõna

Käesolev aruanne on Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programmi meeskonna koostatud hinnang, mis sisaldab programmi tegevuste ja tulemuste ülevaadet ning soovitusi lisameetmete rakendamiseks eesti keele õpetamisel teise keelena.

Aruanne kajastab programmiga seotud eesmärke riiklikus integratsiooniprogrammis ning projekti plaanis (Euroopa Komisjoni kinnitatud dokumendis, mille alusel tegevusi rahastatakse). Põhitulemused on esitatud programmi komponentide kaupa.

Aruandes on kirjeldatud tegevuste rakendamist. Järeldused on tehtud programmi tegevuste kohta korraldatud objektiivsete uuringute ning kasusaajate ja programmi meeskonna subjektiivsete arvamuste alusel.

Aruanne on illustreeritud.

Preface

This Report is an internal assessment that includes an overview of the activities and results of the EU PHARE Estonian Language Training Programme (furtheron: the Programme), and recommendations for further initiative in the field of Teaching Estonian as a Second Language.

The report refers to the objectives set for the Programme by State Integration Programme and in the Project Fiche (document approved by the European Commission for funding the requested activities). The main results are listed, broken down according to the Programme components.

The report elaborates the process of implementation of the relevant activities. Conclusions are drawn on the basis of objective research on the activities and subjective opinions by beneficiaries and by the Programme team.

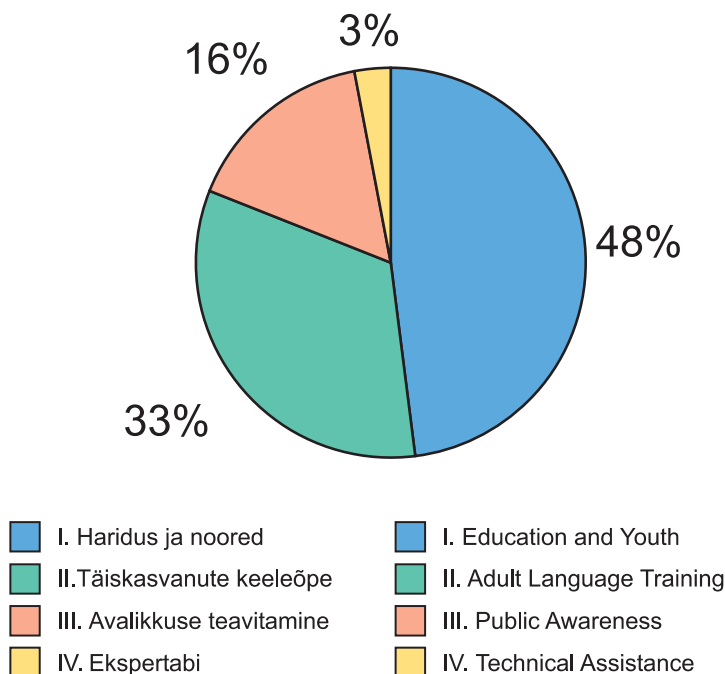
The report is illustrated.

Resüme

Programm algas 2000. aasta novembris pärast seda, kui Euroopa Komisjoni ja Eesti Vabariigi Valitsuse vahel oli sõlmitud rahastamiskokkulepe. Kokkuleppes nimetatud tegevuste elluviimiseks ja programmi administreerimiseks nähti eelarves ette 3,14 MEURi (49,1 miljonit krooni) Euroopa Liidu PHARE raha ning 1,4 MEURi (21,9 miljonit krooni) kaasfinantseeringut Eesti riigi vahenditest.

Executive Summary

The Programme was launched in November 2000, when the Financial Memorandum was signed between the European Commission and the Government of Estonia. The budget allocated for implementing the envisaged activities and for Programme administration was 3.14 MEUR (49.1 million kroons) from Phare funds of the European Union and 1.4 MEUR (21.9 million kroons) from the state budget of Estonia.

Joonis 1. Programmi komponentide osa üldisest eelarvest (4,54 MEURi = ~ 71 miljonit krooni)

Märtsis 2001 sõlmisid Eesti riiki esindav Rahandusministeerium ja Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus EL PHARE programmi rakendamise kohta lepingu, mis andis Integratsiooni Sihtasutusele õiguse viia programm ellu määratud eesmärkide kohaselt ning järgides PHARE finantseerimistingimusi. Programmi kestuseks määrati 36 kuud (2001–2003).

Chart 1. Share of Programme components in the total budget of 4.54 MEUR (~71 million kroons)

In March 2001, Financial Agreement for utilizing the EU Phare funds was concluded between Estonian Government represented by the Ministry of Finance and Non-Estonians' Integration Foundation. This agreement granted Integration Foundation the right to implement the activities under the Programme according to set objectives, within the framework of European Union PHARE regulations.

Programmi vahetud eesmärgid on:

- võimaldada Eestis elavatel mitte-eestlastest lastel ja noortel saavutada piisav eesti keele oskuse tase;
- pakkuda soodsatel tingimustel eesti keele õpet mitte-eestlastest täiskasvanutele, et suurendada nende võimalusi Eesti tööturul ning vähendada sotsiaalset tõrjutust ja regionaalset isoleeritust;
- parandada erinevat keelt kõnelevate inimeste omavahelist suhtlemist avalikkuse teavitamise kaudu.

The Programme was to last 36 months (2001 – 2003).

The immediate objectives of the Programme were stated as follows:

- possibilities made available for non-Estonian youth to achieve the necessary level of language proficiency;
- extensive Estonian language training available for non-Estonian adults in order to broaden their opportunities on Estonian labour market and thus reduce their social exclusion and regional isolation;
- wider public awareness of the advantages of co-operation between the linguistic groups.

Programmi sihtrühmad

Programmi eesmärgid ja tegevused põhinesid arusaamal, et ühiskonna integratsioon ehk lõimimine on kahepoolne protsess. Seepärast olid selle meetmed suunatud Eesti ühiskonnale tervikuna; elanikele levitati infot nii eesti- kui ka venekeelsete meediakanalite kaudu. Programmi tegevused hõlmasid järgmisi rühmi:

- eesti keele kui teise keele õpetajad, tulevased õpetajad;
- toetuse taotlejad mittetulundussektorist;
- täiskasvanud õppijad, kes omandavad eesti keelt kodakondsuse saamiseks või tööalasel eesmärgil;
- üldharidus- ja kutsekoolide õpilased ning üliõpilased;
- strateegilise tööhõive alade esindajad (meditsiinitöötajad, politseinikud, päästetöötajad, vanglaametnikud);
- töötud ja töotsijad.

The target beneficiaries of the Programme

The Programme objectives and activities were based on the understanding that integration is a two-way process. Therefore its efforts were directed at the Estonian society as a whole. Estonian and Russian-language media was involved in information dissemination to wider public. Specifically, direct beneficiaries of the Programme activities were as follows:

- Estonian as a Second Language teachers and teacher trainees
- non-governmental sector as grant applicants
- adult learners who need Estonian language skills to acquire citizenship or enhance career-related possibilities
- schoolchildren, college and vocational school students

Allpool on esitatud loetelu programmi peamistest tulemustest, mis on rühmitatud programmi komponentide kaupa.

- representatives of strategic employment spheres (medical workers, policemen, prison employees)
- unemployed persons

The main results of the Programme according to its components are presented below.

Komponent I. Haridus ja noored

- Eesti muuseumidele, looduskaitsealadele, huvikoolidele ja teaduskeskustele eraldati toetust selleks, et valmistada ette õppeprogramme ja -materjale erinevate õppeainete õpetamiseks vene õppekeelega koolides. Materjalide (kokku 51) hulgas on töövihikuid, töölehti, veebilehekülgi ja CD-ROMe, lauamänge, videoid, slaidiprogramme jm koduloo, bioloogia ja loodusteaduste, ajaloo, kunsti ja käsitöö, eesti keele, muusika ja muude õppeainete tarvis.
- Toimib interaktiivne eesti keele õppekeskkond – veebilehekülg – vene õppekeelega koolide õpilastele (www.efant.ee).
- Eesti keele kesk- ja kõrgtaseme õppekomplekti “Avatud uksed” anti välja 1500 eksemplari. Osa esimesest väljaandest (400 eksemplari) jagati tasuta peamistele sihtrühmadele (nt raamatukogudele, ülikoolidele jne).
- Koostati kuus eesti keele õppekomplekti venekeelse põhikooli 4.–9. klassile. Komplektide seeria võimaldab tasakaalustatult õpetada kõiki osaoskusi – rääkimist, kuulamist, lugemist ja kirjutamist. Komplektide koostamine on lõpetatud, need on illustreeritud ja toimetatud. Õppekomplektid ilmuvad 2004. aastal.

Component I. Education and Youth

- Estonian museums, nature reserves, hobby-schools and science centres were awarded grants for preparing study programmes and materials in subject teaching for Russian-medium schools. Materials (51 in total) include workbooks, worksheets, web-sites and CD-ROMs, board-games, videos, slide-shows, etc., for teaching country study, biology and natural sciences, history, art and handicraft, Estonian language, music and other Estonia-related subjects;
- Interactive web-based Estonian language learning environment for Russian-medium schools in operation (www.efant.ee);
- Estonian language study set “Avatud uksed” (Open Doors) for intermediate and advanced learners (a textbook, a workbook, two audiotapes and a teacher’s manual) was published in 1500 copies. Part of the first edition (~400 copies) was distributed to key beneficiaries (e.g. libraries, universities, etc.) free of charge;
- Six Estonian language study sets (each containing a textbook, a workbook, an audiotape and a teacher’s manual) were developed for grades 4 to 9 at Russian-medium basic schools. The series of sets allow for balanced teaching of all language skills: speaking, listening, reading

- Kõik vene õppekeele koolide raamatukogud (110 üldhariduskooli ja 29 kutsekooli) varustati eestikeelse lugemisvara ja teatmeteostega aineõppe toetuseks eesti keeles. Materjale (kokku 46 erinevat nimetust, nt illustreeritud entsüklopeedia, kaardid, pildikogud jne) saab kasutada igas kooliastmes, alustades esimesest klassist kuni gümnaasiumi või kutsekooli lõpuni.
 - 57 õpetajat osales vene ja eesti koolide vahelises õpetajate vahetuse programmis, kus neil avanes võimalus praktiseerida eesti keelt erialases keelekeskkonnas.
 - Tehti põhjalik uuring, mille eesmärk oli kaardistada eesti keele kui teise keele õpetajate kvalifikatsiooninäitajad. Uuring trükiti ja jaotati sihtgrupile.
 - Toetati 73 keelelaagri- ja pereõppeprojekti, milles osales üle 3100 lapse.
 - Koostati klassivälise keeleõppe käsiraamat (kokku 500 eksemplari), mis jagati keelelaagrite organisaatoritele.
 - 76 vene õppekeele kooli õpilast õppis kuni ühe kuu kestel eestikeelsetes koolides, et parandada oma keeleoskust.
 - Eesti keele kui teise keele õpetajate taseme- ja täienduskoolituse jaoks koostati 14 erinevat õppevahendit (sh metoodikajuhendid, õpikud, CD-ROMid, harjutuste kogumikud jne) ning mitmeid koolitusprogramme.
 - 257-le eesti keele kui teise keele õpetajale pakuti õppematerjalide koostamiseks tasuta 12tunnist arvutiõpet.
- and writing. The sets were compiled, illustrated and edited. Publishing will be completed in 2004;
- All Russian-medium school libraries (110 schools and 29 vocational schools) were supplied with reference material to support subject teaching in Estonian. Materials (46 different titles in total) such as illustrated encyclopedia, maps, picture collections, etc, were procured to be used at each school level, from first grade to gymnasium or vocational school;
 - 57 teachers have participated in job exchange between Russian and Estonian schools, to practice Estonian language skills in professional environment;
 - A comprehensive research was concluded to chart qualifications of teachers of Estonian as a Second Language; the report was distributed to key beneficiaries;
 - 73 language camp and family exchange projects were supported, where over 3100 children and youth have participated;
 - language teaching methodological manual for language camp organizers and teachers compiled and distributed to the beneficiaries (500 copies);
 - 76 students of Russian-medium schools have studied up to one month in Estonian schools to improve their language skills;
 - 14 teaching aids (including methodological guides, textbooks, CD-ROMs, worksheets, etc.) and study programmes prepared for pre-training and in-service training of teachers of Estonian as a Second Language;
 - Free 12-hour computer-based training for compiling study materials provided for 257 teachers of Estonian as a Second Language.

Komponent II. Täiskasvanute keeleõpe

- 5747 (alates 1999. aastast kokku 7829) täiskasvanud keeleõppijat osales projektis "Interest", st nad lõpetasid keelekursused, sooritasid keeleeksami ja neile tagastati pool õppekuludest.
- 646 töötut läbisid 120tunnise eesti keele kursuse tasuta.
- 623 avaliku sektori töötajat (politseinikud, päästetöötajad, vanglaametnikud, meditsiinitöötajad) õppisid tasuta kursustel eesti suhtluskeelt 60 tunni ulatuses.
- Tehti uuring, et selgitada välja Eesti muukeelsete elanike arv, kellele ametialaselt kehtivad keeleoskuse nõuded. Uuriti ka täiskasvanud keeleõppijate eesti keele õppimise motivatsioonitegureid ning esitati soovitusel edasiste kommunikatsioonitegevuste planeerimiseks.
- Vene õppekeelega kutsekoolidest sooritas 122 õpilast kuni kaks kuud väldanud õppepraktika eesti õppekeelega kutsekoolides oma eesti keele oskuse ja erialase ettevalmistuse parandamiseks.
- Valmistati ette kuus näidisainekava ametialase eesti keele õpetamiseks.
- Vene õppekeelega kutseõppeasutustele koostati 15 komplekti eesti keele õppe tekste, harjutusi ja erialasõnastikke 11-le erialale.
- 42 vene õppekeelega kutsekooli eesti keele õpetajat osales koolituskursuses (100 tunni ulatuses), et parandada oma kutseoskusi.

Component II. Adult Language Training

- 5747 (total of 7829 since 1999) adult language learners have participated in the Interest project, that is, completed language courses, passed the state language examination and have been reimbursed half of their study fee;
- 646 unemployed persons passed 120 hours free-of-charge Estonian language courses;
- 623 public sector employees (police officers, rescue service workers, prison wards, medical workers) passed 60 hours free-of-charge Estonian language courses;
- A research was conducted to determine the number of persons in Estonia who are required by law to have a certain level proficiency in Estonian. Another research was carried out to elucidate the motivation for learning Estonian among Russian-speaking adults and, consequently, recommendations were given for further communication activities;
- 122 students of Russian-medium vocational schools have studied and practised up to two months in Estonian vocational schools to improve their language and professional skills;
- Six curricula have been prepared for training subject-specific Estonian language in vocational subjects;
- 15 sets of adapted texts and terminological vocabularies have been compiled for 11 subject-areas in Russian-medium vocational schools;
- Comprehensive in-service training (100 hrs) has been provided for 42 Estonian language teachers in vocational schools.

Komponent III. Avalikkuse teavitamine

- Korraldati kolm ulatuslikku kampaaniat, mille eesmärk oli edendada eesti keele õpet ning julgustada õppijaid osalema keeleõppekulude tagastamise projektis "Interest".
- Loodi kaks kakskeelset raadioprogrammi ja üks informatiivne teleprogramm, et teavitada avalikkust integratsiooni ja keeleõppe probleemidest.
- Loodi telesaadete sari eesti keele õppe motiveerimiseks.
- Valmistati viietunnine mugandatud raadiokuuldemäng ja töövihik (300 eksemplari), mis jagati vene õppekeele koolidele.
- Anti välja metoodilisi abimaterjale õpetajatele, sh artiklite kogumik õppematerjalide kohta (700 eksemplari); keeletes-timise käsiraamat (800 eksemplari) ja eesti-vene võrdleva grammatika käsiraamat (800 eksemplari). Materjalid jaotati sihtrühmadele (nt raamatukogud, ülikoolid jne).
- Vene õppekeele koolidele loodi illustreeritud piltkaartide komplekt (300 eksemplari), sh suuremõõtmeline illustreeritud Eesti kaart ja 15 illustreeritud plakatit Eesti maakondade kohta.
- Valmistati mitmesugust informatiivset materjali keeleõppe ja keeleeksamite kohta, mida levitati praegustele ja potentsiaalsetele keeleõppijatele.
- Koostati ja levitati laiale kasutajaskonnale mõeldud kakskeelse ajalehe Ruupor viis numbrit (iga numbrit 10 000 eksemplari).

Component III. Public Awareness Raising

- Three wide-scale campaigns have been conducted to promote Estonian language learning and encourage participation in study fee reimbursement system Interest;
- 2 bilingual radio programmes and one informative TV programme have been produced to highlight the integration and language training issues;
- An adapted TV series for intermediate level learners has been produced;
- 5 hours of adapted radio play and a workbook for students of Russian-medium schools have been produced and distributed to the beneficiaries (300 copies);
- Methodological support material for teachers, including a collection of articles on study materials (700 copies), a comprehensive handbook on language testing (800 copies) and a handbook on Estonian-Russian contrastive grammar (800 copies), have been produced and distributed to key beneficiaries (e.g. libraries, universities, etc.);
- A set of language learning promotional material for Russian-medium schools "ESTICA visuals" (300 copies) has been created (including a large-scale illustrated map of Estonia and 15 illustrated posters of Estonian counties) and distributed to beneficiaries (e.g. Russian-medium schools);
- Informative material (e.g. leaflets, brochures in Russian) about language learning and state examinations has been produced and disseminated to present and potential language learners;
- Five issues of bilingual newspaper Ruupor have been compiled and distributed to a wide range of beneficiaries in 10,000 copies each.

Komponent IV. Ekspertabi

- 150 inimest läbis koolituse projektijuhitumise ja Euroopa Liidu toetusfondide finantsprotseduuride alal.
- Koostati vahehinnang programmi tulemuste kohta.

Component IV. Technical Assistance

- 150 Programme beneficiaries have been trained in project management and financial procedures of EU funding;
- Comprehensive mid-term evaluation on Programme performance has been concluded.

Peamised järeldused

Programmi hinnati ühe selle komponendi – tehnilise abi raames. Peamised järeldused, mille esitasid firma PriceWaterhouseCoopers eksperdid, olid järgmised:

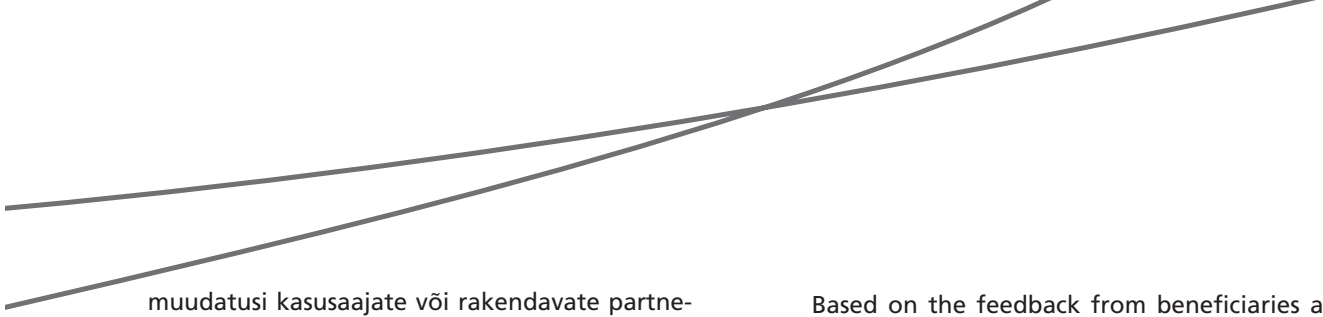
- programmi eesmärgid ja tegevused on kooskõlas riikliku integratsiooniprogrammiga;
- enamik võtmetegevusi ja sihtrühmi on programmiga kaetud;
- tulemused toimivad ja kestavad lühiperspektiivis, kuid püsiva mõju saavutamiseks on vaja lisaressursse;
- keskmiselt on sihtrühma informeeritus Integratsiooni Sihtasutuse ja programmi tegevustest väga hea;
- sihtrühmas on tõusnud eesti keele igapäevase kasutuse tase;
- programmi panus järjepideva institutsioonilise raamistiku loomisse on olnud märkimisväärne;
- programmi meeskonna haldussuutlikkus on väga hea.

Kasusaajatelt kogutud tagasisidele ning programmi tegevuste tõhususe ja mõju kohta tehtud uuringutele tuginedes võib väita, et programm oli edukas. Kõik algul plaanitud tegevused on ellu viidud, kuigi tehti mõningaid

Main conclusions

The Programme was evaluated in the framework of one of its activities, Technical Assistance. The main conclusions drawn by the experts from PriceWaterhouseCoopers were as follows:

- objectives and activities of the Programme are aligned with State Integration Programme;
- most of the relevant activities and target groups are covered by the Programme;
- results are viable and sustainable in short-term period but further resources are necessary to maintain and improve the achieved effect;
- average knowledge about the activities of Integration Foundation and the Programme among the target group is very good;
- the level of daily usage of the Estonian language has increased among the target group;
- contribution for creating sustainable institutional framework in the grass-root level has been considerable;
- the administrative capacity of Programme management team is high.

muudatusi kasusaajate või rakendavate partnerite soovitude põhjal. Mitmel juhul saavutati kas kvantitatiivselt või kvalitatiivselt enam kui eeldati; väiksemate vahenditega loodi rohkem väärtust.

Programm algatas ja rahastas nn piloottegevusi, näiteks õpilaste ja õpetajate vahetust eesti ja vene koolide vahel, kakskeelseid raadiosaateid, veebipõhiseid õppematerjale, kutseõppega seotud eesti keele kui teise keele ainekavu jne. Neid tegevusi on võimalik edasi arendada kas omavahenditega või lisafinantseerimisallikate toel.

Based on the feedback from beneficiaries and research on the impact and effectiveness of the Programme activities, it can be stated that the Programme was successful. All originally planned activities were carried out, although some adjustments were made, based on recommendations by beneficiaries or administrative partners. In numerous cases, the results exceeded expectations either in quantity or quality; more value was created with less resources.

The Programme initiated and funded so-called pilot activities, e.g. the exchange of students and teachers between Estonian and Russian-medium schools, bilingual radio programmes, interactive computer-based study materials, curricula for training subject-specific Estonian language in vocational subjects, etc. These activities can be developed further either by independent funding or with the assistance from the Estonian government and external sources.

1. Programmi kontekst

Eesti ühiskonna integratsiooni olemust kujundavad kaks protsessi: ühelt poolt ühiskonna sotsiaalne ühtlustumine eesti keele oskuse ja Eesti kodakondsuse omandamise alusel ning teiselt poolt etniliste erinevuste säilimise võimaldamine etniliste vähemuste kultuuriliste õiguste tunnustamise alusel. Keskset eesmärgid on Eesti riigile lojaalse elanikkonna kujunemine ja Eesti kodakondsuseta inimeste arvu vähenemine.

Hiljutiste sotsiaalset integratsiooni käsitlevate uuringute põhjal¹ on rahvusvähemused teadvustanud lõimumise vajadust ning eestlased on muutunud tolerantsemaks vähemuste kaasamise suhtes ühiskonda. Kuid ühiskonna integratsioon nõuab süstemaatilist ja pidevat toetust, kuna see on pikaajaline protsess.

Riiklik integratsiooniprogramm keskendub peamiselt integratsiooni keelelis-kommunikatiivsele aspektile, mis tähendab, et esmajärgulise ülesandena nähakse sellise süsteemi loomist, milles võiks toimida regulaarne ja kvaliteetne eesti keele omandamine. Seejuures ei saa alahinnata keelekasutusega seonduvate juriidiliste küsimuste osatähtsust.

Ühiskonna integratsiooni protsessi mõjutavad seaduste raamid:

- Eesti Vabariigi põhiseadus sätestab eesti keele staatuse riigikeelena;
- kodakondsuseadus sätestab, et ainult piisava eesti keele oskusega isikud võivad saada kodakondsuse naturalisatsiooni korras;
- keeleseadus sätestab, et eesti keel on Eesti riigikeel; keele kasutust kohalikes omavalitsustes reguleerib kohaliku omavalitsuse korralduse seadus;
- rahvusvähemuste kultuuriautonomia seadus kaitseb rahvusvähemusi, lubades

¹ Integratsioon Eesti Ühiskonnas. Monitoring 2000. Marju Lauristin, Raivo Vetik. RASI, Tallinn, 2000.

1. Programme Context

The nature of the integration of the Estonian society is shaped by two processes: the equalisation of society through knowledge of the Estonian language and the acquisition of Estonian citizenship on the one hand, and the preservation of ethnic differences through the recognition of the cultural rights of ethnic minorities on the other. The central objective of any efforts in the area is the formation of a population loyal to the Republic of Estonia and the reduction of the number of persons without Estonian citizenship.

According to recent studies of integration¹, ethnic minorities have become more aware of the need to integrate, whereas Estonians have become more tolerant of including them in society. Still, social integration requires systematic and continuous support, since it is a long-term process.

The State Integration Programme focuses mainly on the linguistic-communicative sphere of integration, which means that top priority is given to creating a system in which routine and quality Estonian language learning can occur. As such, the importance of the legal acts related to language use cannot be underestimated.

The basic legal framework for the social integration process is stated as follows:

- The Constitution of the Republic of Estonia lays down the status of Estonian as the official language.
- Citizenship Act stipulates that only persons with sufficient Estonian language skills are eligible for naturalisation.
- Language Act states that the Estonian language is the official language of Estonia. The Language Act does not regulate the use of language in local govern-

¹ Integration of Estonian society. Monitoring 2000. Authors: Marju Lauristin, Raivo Vetik. Published by Institute of International and Social Studies, Tallinn 2000.

neil kasutada kultuuriomavalitsuste tegevuses oma emakeelt keeleseaduses kehtestatud piirides.

Lisaks Euroopa Liidu PHARE programmi ja Eesti riigi toetusele vajab ühiskond sotsiaalse integratsiooni edaspidiseks süvendamiseks vahendeid ka erinevatelt kahe- ja mitmepoolsetelt abistajatelt. Nimetame lõimingu edendavaid tegevusi, mida rahastavad teised doonorid.

- Aastail 1998–2001 finantseerisid Soome, Rootsi, Taani, Norra valitsused ja ÜRO arenguprogramm projekti "Toetus riiklikule integratsiooniprogrammile". Projekti kogueelarve oli 1,68 miljonit USA dollarit.
- 1999. aastal algatasid CIDA ja Toronto Kooliamet projekti "Keelekümblus Eesti koolides". Projekti kogumaksumus on nelja aasta jooksul 3,624 miljonit Kanada dollarit.
- 2002. aasta märtsis käivitas Eesti Vabariigi valitsus koostöös Soome, Norra, Suurbritannia ja Rootsi välisabi projekti "Multikultuuriline Eesti 2002–2004", mille eeldatav eelarve on 33,4 miljonit krooni.

Euroopa Liidu PHARE programm on toetanud mitte-eestlastest elanike lõimumist Eesti ühiskonda alates 1995. aastast. Kümne aasta jooksul finantseeritakse seda valdkonda 8 miljoni euro ehk üle 125 miljoni krooni eest.

ments, since that is regulated by the Local Government Organisation Act.

- Cultural Autonomy of National Minorities Act protects national minorities by permitting them to use their mother tongue in cultural self-government activities within the limits set out in the Language Act.

The social integration process requires systematic support not only from the Estonian State but also from various bilateral and multilateral donors in addition to EU Phare. Integration activities that received support from other donors include the following:

- 1998-2001 Finland, Sweden, Denmark, Norway and the United Nations Development Programme financed the project "Support for the State Programme for the Integration of Non-Estonians into the Estonian society". The total budget of the project was 1.68 million US dollars.
- In 1999 a project was initiated in co-operation with CIDA and the Toronto District School Board for the launching of the project "Language Immersion in Estonian Schools". The total cost of the project is 3.624 million Canadian dollars over 4 years, including contribution of CIDA and the Toronto School Board, the Estonian government, Finland and the Council of Europe.
- In 2002, Government of the Republic of Estonia in co-operation with Finland, Norway, Great Britain and Sweden launched an external assistance project "Integrating Estonia 2002-2004" with the provisional budget of 33.4 million kroons.

The European Union Phare Programme has contributed to the integration of non-Estonian speakers since 1995.

The total contribution of EU PHARE is 8 million euros or over 125 million kroons in ten years.

Tabel 1. EL PHARE toetus 1995–2005

Projekti number	Nimetus	Summa eurodes	Summa kroonides
ES 9502.02	Keeleõpe 1996–1997	0,2 mln	3.13 mln
ES 9622.03	Eesti keele õppe programm 1998–2000	1,4 mln	22 mln
ES 0003.01	Sotsiaalse integratsiooni ja keeleõppe programm rahvusvähemustele Eestis 2001–2003	3,1mln	49,1 mln
ES 2003/004-582.03.04	Eesti keele õpe ja eestikeelne õpe muukeelsele elanikkonnale 2003–2005	3,3 mln	51,6 mln

Table 1. EU PHARE contribution 1995–2005

Project no	Name	Amount EUR	Amount EEK
ES 9502.02	Language Training 1996–1997	MEUR 0,2	3.13 MEEK
ES 9622.03	Estonian Language Training Programme 1998–2000	MEUR 1.4	21.2 MEEK
ES 0003.01	Estonian Social Integration and Language Training Programme for Ethnic Minorities in Estonia 2001–2003	MEUR 3.14	49,1 MEEK
ES 2003/004-582.03.04	Estonian Language Training and Teaching in Estonian for Non-Estonian Speakers 2003–2006	MEUR 3.3	51.6 MEEK

2. Programmi tegevuste kirjeldus

I. HARIDUS JA NOORED

Riikliku integratsiooniprogrammi kohaselt kujutab haridussüsteem endast keskset integratsioonivaldkonda. Keeleoskus omandatakse eelkõige koolis. Huvid ja suhtumised arenevad kommunikatsiooni kaudu, sh suhetes erinevate rahvusrühmade vahel. Riiklikus integratsiooniprogrammis on tegevused plaanitud lähitaval kahest peamisest eesmärgist:

- põhikooli lõpetanud peavad olema sotsiaalselt pädevad ning valdama eesti keelt kesktasemel;
- keskkooli lõpetanud peavad omandama keeleoskuse, mis on piisav nii igapäevaseks ja tööga seonduvaks tegevuseks kui ka õpingute jätkamiseks eesti keeles.

EL PHARE programmi tegevused lähtusid eesmärgist tõsta muukeelsetes koolides eesti keele õppe taset, mille indikaator on riiklike eksamite sooritamine põhikooli ja gümnaasiumi lõpus.

2000. aastal oli lõpueksamite sooritusprotsent 65 ning programm võttis sihiks saavutada 8% kasv kolme aasta pärast. 2001. aastal läbis eksami edukalt 70% õpilastest; aastal 2002 oli sooritusprotsent 74. Sama tase (73,7%) saavutati ka 2003. aastal.

Euroopa Liidu PHARE programmi panus oli komponendis I. Haridus ja noored 1,22 MEURi (19,1 miljonit krooni). Lisaks sellele kaasfinantseeris Eesti valitsus selle valdkonna tegevusi 1 miljoni euro ehk 15,6 miljoni krooni ulatuses.

2. Description of Programme Activities

I. EDUCATION AND YOUTH

The Integration Programme notes that the education system is at the core of integration. Language skills are mainly acquired in school. Interests and attitudes develop through communication, including that between different ethnic groups. Activities in the State Integration Programme are planned based on two main objectives:

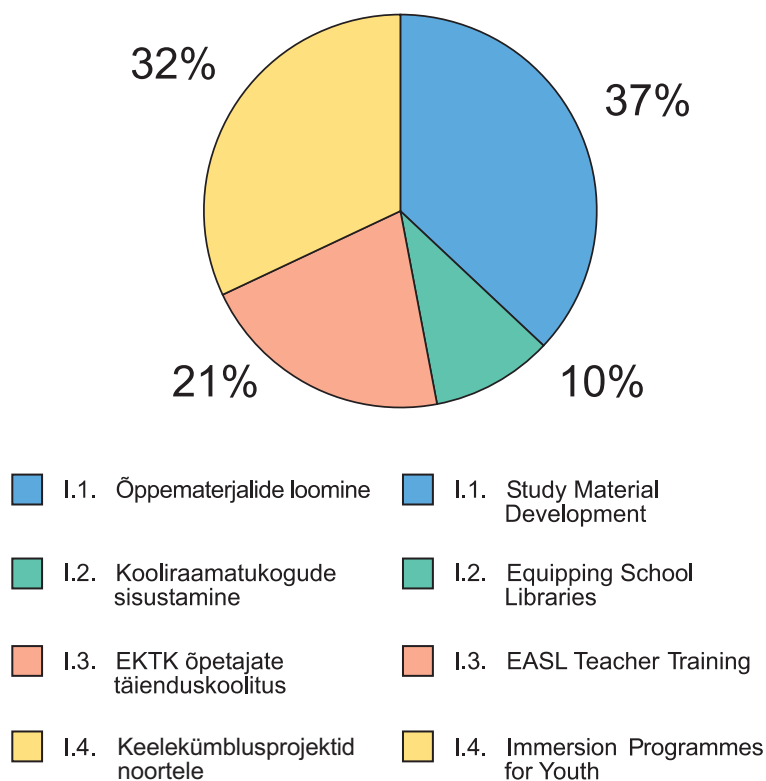
- Basic school graduates should be socially competent and possess intermediate level proficiency in the Estonian language;
- Secondary school graduates should possess language skills sufficient for everyday and work-related communication and be capable of continuing their studies in Estonian.

The EU Phare programme set the goal to achieve an increase in the rate of successfully passed gymnasium and basic school graduation tests. In 2000, the passing rate was 65% and the Programme set as its aim an increase of 8% by the end of its operation.

In 2001, already 70% of students passed the language test; in 2002 the rate was 74% and in 2003 the figure had stabilised at 73.7%.

The contribution of EU Phare funds for Component I. Education and Youth is 1.22 MEUR or 19.1 million kroons.

Additionally, Estonian Government co-financed the activities in Component I. Education and Youth in the total amount of 1 MEUR or 15.6 million kroons.

Joonis 2. Programmi tegevuste eelarveline jaotus komponendis I. Haridus ja noored

Chart 2. Division of EU Phare funding in Component I. Education and Youth

I.1. Õppematerjalide loomine

Et aidata kaasa venekeelsetes koolides keele- ja aineõppe arendamisele, alustati programmi raames süstemaatilist õppevahendite uuendamist ning täiendati kogu programmi kestel venekeelsetes koolides kasutatavat õppevara. Eesti keele õppeks loodi hulgaliselt uusi õppevahendeid, venekeelseid koole varustati nüüdisaegse teatmevaraga. Aineõpetuseks töötati välja suur valik kooliväliseid materjale ning õppeprogramme.

I.1. Study Materials Development

In order to contribute to the improvement of the Estonian language and subject teaching in Russian-medium schools, the programme initiated and supported a systematic renewal of the currently used study materials in Russian-medium schools. Numerous new materials were created for learning Estonian; Russian-medium schools were equipped with a substantial collection of modern reference material. Also a wide range of extra-curricular materials and programmes were developed for subject teaching.

- Muuseumitund TÜ Geoloogiamuuseumis
- Class in Museum of Geology of Tartu University

Uute aineõppematerjalide loomine vene koolide jaoks

Programm võttis eesmärgiks elavdada aineõppega kaasnevat programmivälisest tegevust ning kaasas Eesti muuseumid, huvikoolid, looduskaitsealad ja muid kultuuriasutusi. 2003. aasta sügiseks said valmis riiklikul õppekaval põhinevad õppematerjalid (51 nime-tust) ja -programmid (31) Eesti venekeelsete koolide õpilaste jaoks.

Materjale on mitmesuguseid, sealhulgas 26 töövihikut (millest neljale on lisatud õpetaja juhend), seitse töölehtede kausta, viis veebilehte, kolm käsitöökomplekti (nt komplekt mudel-lennuki tegemiseks ja animafilmi loomiseks vajalik tööriistakast), kaks õppevideot, kaks lauamängu, kaks põrandamängu, CD-ROM laulude ja õpikuga ning viis slaidikomplekti.

Õppeprogrammid ja -materjalid on mõeldud muukeelsetele õpilastele kõigis kooliastmetes 1.–12. klassini peaaegu kõigi kooli õppekavas olevate ainete õpetamiseks.

Writing and publishing of new subject-teaching materials for Russian schools

The programme was aimed at the enlivenment of extra-curricular activities for subject teaching through Estonian museums, hobby schools, nature reserves and other cultural establishments. By autumn 2003, teaching materials (51 pieces) and teaching programmes (31 in total) based on the state curriculum were completed for students at Russian-medium schools in Estonia.

The types of materials are varied, including 26 workbooks (four of which are accompanied with teacher's manuals), 7 folders with worksheets, 5 electronic web-pages, 3 sets of tools for handicrafts (for instance a set for compiling a model airplane and a toolbox necessary for the creation of an animated film), 2 educational videos, 2 board games, 2 large scale floor games, a CD-ROM with songs accompanied with a textbook, audiotapes and five sets of slides.

Teaching programmes and materials are intended for non-Estonian-speaking children at all

Toetus koolivälise õppevara loomisele on olnud teedrajav. Senini polnud paljudel asutustel spetsiaalselt muukeelsetele õpilastele mõeldud programme (erand oli nt Eesti Rahva Muuseum). Programmi kaasabil pakuvad nüüd juba 23 kultuuriasutust (13 muuseumi, viis huvikooli, neli mittetulundusühingut ja ka üks looduskaitseala) programme, mille kaudu saab õppida ajalugu, kodulugu, looduslugu, muusikat, käsitööd, kunsti jm.

Kakskeelne (eesti ja vene) illustreeritud kataloog, kus on esitatud väljatöötatud materjalid ja programmid, koostati eesmärgiga julgustada venekeelsete koolide õpetajaid otsima õppeprogramme, mis jäävad kooliprogrammist väljapoole. Nimetatud materjale ja õppeprogramme esitleti infotunnis, kus osales ligi 100 õpetajat vene õppekeelega koolidest.

stages of study, from grades 1 through 12 for studying of almost all subjects in school curriculum.

The aid in developing extra-curricular activities for non-Estonian school-children has been substantial as only few establishments – e.g. the Estonian National Museum – were targeting Russian-speaking students before. Now 23 different institutions offer programmes for learning history, civic studies, natural sciences, music, art and craft, etc. Among them there are 13 museums, five hobby schools, four NGO-s and one nature reserve.

A bilingual (Estonian and Russian) illustrated catalogue presenting the available materials and programmes was compiled with the aim to encourage teachers from Russian-medium schools to undertake extra-curricular activities. The catalogue was distributed to all Russian-medium schools. The materials and study programmes were also presented on a briefing with almost 100 participants.

- Kataloog: õppematerjalid ja -programmid muukeelsete koolide aineõppeks
- Catalogue of materials and study programmes for subject teaching in Russian-medium schools

Uudsete õppematerjalide väljatöötamine

Eesti keele õppekomplekt "Avatud ukсед" (1500 eksemplari) kesk- ja kõrgtasemele koosneb mitmekesise keelematerjaliga neljavärvitrükkis kujundatud 280-leheküljelisest õpikust, töövihikust, kahest 90minutilise audiokassetist ja õpetajaraamatust. Osa esimesest trükist (umbes 400 eksemplari) jaotati tasuta raamatukogudele, ülikoolidele jms, kus need on kättesaadavad paljudele. Praegu on see ainus terviklik edasijõudnute eesti keele õppekomplekt, millega on võimalik tasakaalustatult õpetada kõiki osaoskusi – rääkimist, kuulamist, lugemist ja kirjutamist. Keelefirmade seas korraldatud õppematerjalidega rahulolu küsitluse põhjal pälvis õppekomplekt "Avatud ukсед" keeleõpetajailt kõrge hinnangu – 4,7 punkti 5st.

Development of innovative study materials

The Estonian language study set "Avatud ukсед" (Open Doors) for intermediate and advanced learners was published in 1500 copies. The set includes a 280-page textbook in four colour print, a workbook, two 90 minute audiotapes and a teacher's manual. So far it is the only comprehensive study set for learning Estonian at an advanced level, which offers balanced teaching of all language skills: speaking, listening, reading and writing. Part of the first edition (~400 copies) was distributed to key beneficiaries (e.g. libraries, universities, etc.) free of charge. According to the survey conducted among language companies the study set received very good feedback from teachers, getting an average of 4.7 points on a 5-point scale.

- "Avatud ukсед" – eesti keele õppekomplekt edasijõudnutele
- Estonian language study set for advanced learners

- Keeleõppekeskkonna eFant avalehekülj
- Web-page of language learning environment eFant

Keeleõppekeskkond Internetis

Alternatiivina otseselt õppekava toetavatele õppematerjalidele loodi eFant – interaktiivne keeleõppekeskkond venekeelsete koolide 7.–12. klassi õpilastele, kellel seisab ees eesti keele alg- ja kesktaseme riigieksam ning kes soovivad selleks harjutada. Keskkonda saavad kasutada ka täiskasvanud keeleõppijad.

Veebipõhine keskkond sisaldab 60 testi ja 600 harjutust, mis on jaotatud kolme raskusastmesse. Harjutuste aluseks on Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse lugemis- ja kuulamistestid. Õppemoodul on üles ehitatud täisautomaatsena. See jälgib registreerunud kasutaja õppimist, hindab ja mõõdab seda ning vajaduse korral suunab harjutajat sobivate testide juurde.

Lisaks õppemoodulile on keskkonnas veel kommunikatsioonikeskus ning saab kasutada eesti-vene-eesti sõnaraamatut.

Interactive language learning environment

As an alternative to directly curriculum-based study materials, the interactive language learning environment eFant was created for grade 7 – 12 students of Russian-medium schools whose aim is to practice Estonian for state examinations on beginners' or intermediate level. Adult learners are also welcome to use the environment for developing language skills.

The environment incorporates 60 tests and 600 exercises, which are divided into three proficiency levels. The exercises are based on language tests compiled by State Examination and Qualification Centre. The environment is fully automated; it monitors and evaluates the user's progress and directs the user to suitable exercises.

In addition to the training module, the environment includes an Estonian-Russian-Estonian dictionary and a chatroom.

- Eesti keele õpikud 4.–9. klassile
- Estonian language textbooks for 4th–9th grades

Eesti keele õppematerjalide komplektide väljatöötamine

Rühm autoreid töötas välja eesti keele õppekomplektide seeria venekeelsete koolide 4.–9. klassile. Iga komplekt koosneb õpikust, töövihikust, 90minutilise helilindist ja õpetajaraamatust. Õppevara koostati nüüdisaegse kommunikatiivse keeleõppemetoodika kohaselt, st kasutatakse autentseid ja adapteeritud tekste ajakirjandusest, lastekirjandusest jne. Ka helikassettidel on autentsed intervjuud ja eesti keelt emakeelena kõnelevate inimeste dialoogid.

Autorid tulid regulaarselt kokku töökoosolekutel ning püüdsid saavutada ühtset lähenemist kogu seerias. Töö tulemusena on kõik seeria komplektid üles ehitatud ühiste põhimõtte alusel, mis võimaldab saavutada kõigi keeleõppe osaoskuste – kõnelemise, kuulamise, lugemise ja kirjutamise – tasakaalustatud õpet. Materjale testiti Ida-Virumaa ja Harjumaa vene õppekeelega koolides 2003. aastal. Käsikirjad on illustreeritud ja toimetatud; komplektid ilmuvad trükist 2004. aastal.

Development of a comprehensive set of Estonian language learning material for basic school

A group of authors developed a series of Estonian-language study sets for grades 4-9 of Russian-medium schools. Each set consists of a textbook, a workbook, a 90-minute audiotape and a teacher's manual. The material is compiled according to the most modern communicative approaches and is based on authentic and adapted texts from newspapers, magazines, children's literature, etc. Also, the audiotapes include authentic interviews and dialogues conducted with native speakers of all ages. The authors convened regularly for training sessions, to achieve a coherent approach throughout the series. As a result, all six sets in the series are based on common principles which permit the balanced teaching of all language skills: speaking, listening, reading and writing, supported by systematic teaching of vocabulary and grammar. The materials were tested in Russian-medium schools of Harju and Ida-Viru counties in 2003. Manuscripts were illustrated and edited; the sets will be published in 2004.

I.2. Kooliraamatukogude sisustamine

Teatmevara hankimine kooliraamatukogudele

Kõik 29 kutseharidusasutust, kus õpe toimub vene keeles, varustati eesti keele grammatikabelitega.

Korraldati vajadusuuring, et määrata kindlaks venekeelsetele koolidele sobivaid teatmeteid. Valiti välja materjalid, mille järele oli suurim nõudlus, ning osteti need vähempakkumise korras. Materjale (kokku 46 erinevat nimevõtet, sh illustreeritud entsüklopeedia, kaardid, pildikogud jne) võib kasutada igas kooliastmes alates esimesest klassist kuni gümnaasiumi või kutsekooli lõpuni.

Kõik venekeelsed koolid Eestis (110) on varustatud teatmematerjalide komplektidega.

I.2. Equipping School Libraries

Provision of reference materials for school libraries

All vocational institutions (29) with Russian-language instruction were equipped with Estonian-language grammar tables.

An assessment of needs was conducted to identify reference materials that would be suitable for Russian-medium schools. The materials in the greatest demand were selected, and purchased by tender. Materials (46 different titles in total), such as illustrated encyclopaedia, maps, picture collections, etc., can be used at each school level, from the first grade to gymnasium or vocational school.

All Russian-medium schools in Estonia (110) were equipped with sets of reference materials.

- Teatmekirjanduse komplekt
- Set of reference materials

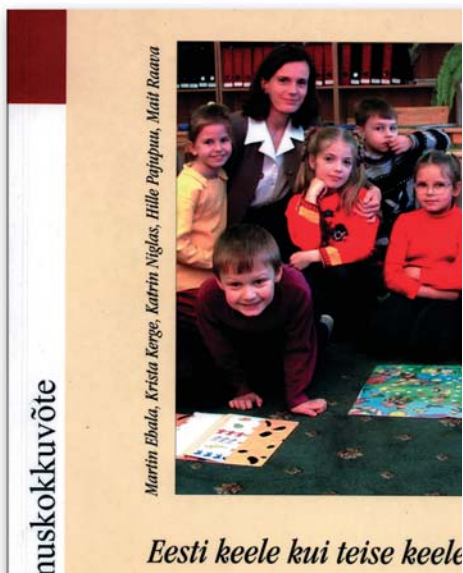
I.3. Eesti keele kui teise keele õpetajate täienduskoolitus

Eesti keele kui teise keele õpetaja pädevusmudel ja koolitusvajadus

Töötati välja eesti keele kui teise keele õpetaja kompetentsumudel, mille alusel saab plaanida õpetajate taseme- ja täienduskoolitust ülikoolides, õpetajakoolitusasutustes ning ka haridusametnike poolt ministeeriumi tasandil.

Uuringust selgus, et eesti keele õpetajate pedagoogiline pädevus ei sõltu õpetaja emakeelest ega piirkonnast, kus ta elab, vaid on seotud õpetamiskogemusega. Teiselt poolt oleneb eesti keele alane ehk ainepädevus õpetaja emakeelest ja kooliastmest, kus ta õpetab: pädevamad õpetajad töötavad täiskasvanute ja gümnaasiumiõpilastega. Uuringu põhjal selgus ka edasise täiendusõppe vajadus. Eelkõige oleks vaja koolitust, kuidas õpetada lugemist ja kirjutamist, kuidas seletada grammatikat, mõjutada õpilaste sõnavara arengut ning õiget hääldamist.

Mudeli kirjeldus avaldati trükis ning esitleti õpetajatele 2002. aasta märtsis. Trükise 700 eksemplari jagati koolidele, ülikoolidele ja keskraamatukogudele tasuta.

I.3. Estonian as a Second Language Teacher Training

Assessment of needs for in-service training of Estonian-as-a-second-language teachers

A competency model for teachers of Estonian as a Second Language was developed, which can serve as basis for planning teachers' pre-training and in-service training at the universities, training companies and by educational administrators at the ministry level.

The survey revealed that the teachers' pedagogical competence does not depend on their mother tongue or the region they come from but is connected with their teaching experience. The competence in the Estonian language on the other hand depends on the teacher's mother tongue and the school type the teacher works in: the most competent teachers work with adults and gymnasium-level students. The survey also revealed areas of competency that should be improved: teaching of reading and writing, explaining of grammar, and vocabulary and pronunciation.

A description of the model was printed and presented to teachers in March 2002. The 700 copies of the competency model were distributed to schools, universities and local libraries free of charge.

- "Eesti keele kui teise keele õpetaja pädevusmudel ja koolitusvajadus. Uurimuskokkuvõte"
- Competency model for teachers of Estonian as a Second Language. Research report

Eesti keele kui teise keele õpetajate koolitus. Õppeprogrammide ja koolitusmaterjalide väljatöötamine

Ülalkirjeldatud eesti keele kui teise keele õpetaja pädevusmudelil põhinedes töötasid koolitusasutused välja õppeprogramme ja -materjale eesti keele õpetajate taseme- ning täiendusõppeks. Materjalide hulgas on Tallinna Pedagoogikaülikoolis loodud sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik ning käsiraamat mitteverbaalsetest strateegiatest; Eesti Keele Kui Teise Keele Õpetajate Liidu koostatud metoodikavihik lugemisstrateegiatest. Tartu Ülikooli Narva Kolledži autorid koostasid spetsiaalsed materjalid ja ainekava lasteaedade õpetajatele. Tartu Ülikooli ja Tallinna Pedagoogikaülikooli eksperdid töötasid välja materjalid sõnavara ja grammatika õpetamiseks. Iseseisvalt keelt õppivate inimeste jaoks arendas autorite rühm Tallinna Pedagoogikaülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist ja Eesti Raadiost välja hääldamise õppevahendi CD-ROMil. Eesti tavade ja käitumishormide õpetamiseks valmisid Tartu Ülikooli Narva Kolledžis õpik ja tööraamat. Kokku valmis töötavatele eesti keele kui teise keele õpetajatele ja õpetajakutset taotlevatele üliõpilastele 14 uut materjali ning 9 ainekava.

Training of teachers of Estonian as a Second Language. Development of curriculum and training materials

Based on the competency model described above, a series of programmes and training materials were compiled by establishments providing both in-service and pre-service training for teachers of Estonian as a Second Language. The materials include a textbook on socio-linguistics and language policy, which was developed in Tallinn Pedagogical University, a methodology handbook on reading strategies developed by the Association of Teachers of Estonian as a Second Language, and a handbook introducing a method called "Total Physical Response", developed by Tallinn Pedagogical University. Special materials and a curriculum were developed for the future teachers of Estonian in kindergartens by Narva College of Tartu University. Materials for teaching vocabulary and grammar on an advanced level were developed by University of Tartu and Tallinn Pedagogical University. Also, a CD-ROM for independent learners for practising Estonian pronunciation was developed in co-operation with Tallinn Pedagogical University, Tallinn Technical University and Estonian Radio. A special illustrated textbook and a workbook were developed for teaching cultural aspects of communication by TU Narva College. Altogether 14 new materials and 9 curricula are available and in use in training both the present and future teachers of Estonian as a Second Language.

- Hääldamise õpivahend CD-ROMil
- Pronunciation practising aid on CD-ROM

Arvutikoolitus eesti keele õpetajatele

Eesti keele kui teise keele õpetajatele töötati välja 12tunnine arvutil põhinev koolitussükkel, kus neile õpetati, kuidas kasutada arvutit õppematerjale luues.

Kursusi korraldati nii algajatele kui ka edasijõudnutele nii eesti kui vene keeles. Kokku osales Tallinnas, Narvas, Kohtla-Järvel, Sillamäel, Valgas ja Tartus toimunud tasuta kursustel 257 õpetajat, kes said ka mahuka kausta koolitusmaterjalidega. Koolituse tagasisideküsitlusest selgus osalejate rahulolu, mida hinnati viiepunktskaalal:

- üldhinnang kursusele: 4,9;
- koolituse tulemusena ollakse valmis iseisvalt tööülesandeid arvutis koostama: 4,30.

Osalejate kommentaarid

- *Kursus oli väga hästi läbi mõeldud, vastas täpselt eesti keele õpetaja vajadusele. Kõige parem koolitus, kus olen käinud. Soovin jätkata edasijõudnute kursustel.*
- *Palun ka edaspidi korraldada selliseid koolitusi, sest arvutiteadmisi läheb igapäevatoos väga vaja.*

Computer-based in-service training for Estonian language teachers

A 12-hour computer-based training session was developed for teachers of Estonian as a Second Language on how to compile study materials for language training. The training was conducted in both Estonian and Russian on beginner's and advanced level. The training courses were organised in following locations: Tallinn, Narva, Kohtla-Järve, Sillamäe, Valga and Tartu. Altogether 257 teachers of Estonian as a Second language received the training free of charge. All participants received a comprehensive manual including all topics and clear instructions for tasks covered during the training. The feedback summary of participants presented the average satisfaction rate with the courses as follows (on a five-point scale):

- The general rating for the courses : 4.9
- Skills obtained to compile computer-based tasks for students independently: 4.30

Participants' comments

- *The course was very well planned to match the needs of teachers. This is the best course that I have ever been on! I wish to enter a continuation course.*
- *Please arrange more of these courses as we need computer skills in classroom every day.*

- Keeleõpetajad arvutiklassis. PM/Scanpix
- Teachers in classroom. Photo PM/Scanpix

Õpetajate vahetusprogrammid vene ja eesti koolide vahel

Valmistati ette mudel venekeelsete koolide aineõpetajate keele- ja erialapraktikaks eesti koolis. Teostati kaksteist eesti- ja venekeelsete koolide koostööprojekti. Projektide eesmärk oli parandada õpetajate eesti keele oskust eesti-keelses keskkonnas töötades ning anda neile võimalus täiendada erialakogemusi. Kokku osales koolidevahelise koostöö projektides 113 õpetajat, kellest 57 olid praktikandid venekeelsetest koolidest ning 56 juhendajad eesti-keelsetest koolidest.

Teacher exchange programmes between Russian and Estonian schools

A model was prepared for offering subject teachers from Russian-medium schools language practice in an Estonian-medium school. Twelve co-operation projects between Estonian-medium and Russian-medium schools were implemented. The aim of the projects was to improve the teachers' proficiency in the Estonian language through work in an Estonian-language environment, and to give them an opportunity to acquire experience in their specialisation. A total of 113 teachers participated in the co-operation projects between schools, 57 as trainees from Russian-language schools and 56 as tutors from Estonian-language schools.

I.4. Keelekümblusprojektid noortele

Laagri- ja pereõpe

Keelelaager koondab mitte-eestlastest ning eestlastest noored tegevusse, mille eesmärgiks on tasandada keele- ja kultuuribarjääre, arendada suhtlusoskust, motiveerida eesti keele õppimist ning äratada selle vastu huvi. Pereõppe projektis võivad teismelised mitte-eestlased viibida ühe nädala kuni kaks kuud eesti perekonnas ning osaleda aktiivselt perekonna elus.

Keelelaagrid olid üks kõige populaarsemaid ja edukamaid programmi tegevussuundi. Meedias käsitleti teemat sageli, mis aitas kaasa projekti populaarsuse kasvule.

Aastail 2001–2003 toetati 73 projekti (69 keelelaagrit ja 4 pereõppe projekti), osales 3100 last ja noort. Projektide keskmine pikkus (st lapse viibimine keelekeskkonnas) oli 14 päeva.

I.4. Immersion Programmes for Youth

Support for Language Acquisition and Integration Camps

A language camp is a special camp for non-Estonian and Estonian youth, with the aim of lowering linguistic and cultural barriers, developing communicative skills and raising motivation and interest in learning the Estonian language. In a family exchange project, non-Estonian young people can spend an average of one week to two months in an Estonian family and actively take part in their daily life.

Language camps were one of the most popular and successful activities of the Programme. They received wide attention from the media, which enhanced the popularity of the project.

73 projects (69 language camps and 4 family exchange projects) were supported in 2001–2003, where 3100 children and adolescents participated. The average length of projects (i.e.

Peale PHARE programmi on ka teised rahastajad keelelaagreid ja pereõppeprojekte toetanud. Aastail 2001–2003 toetas neid projekte vabariigi valitsus Integratsiooni Sihtasutuse ja Põllumajandusministeeriumi kaudu ning projekt “Mitmekultuuriline Eesti 2002–2004”.

Keelelaagrite ja pereõppe organisaatoritele korraldati mitu seminari, kus õpiti projektaotluste koostamist ja esitamist ning tõhusat finantsjuhtimist. Seminaride ajal suhtlesid laagrite organisaatorid omavahel sundimatus õhkkonnas ning jagasid kogemusi ja töövõtteid. Keelelaagrite õpetajatele koostati keeleõppe metoodiline juhend (500 eksemplari), mida esitleti projektijuhtidele ja eesti keele õpetajatele.

32 keelelaagriprojekti alusel, mida finantseerisid Integratsiooni Sihtasutus ja EL PHARE eesti keele õppe programm, küsitleti lapsi ja nende vanemaid, et selgitada, millist mõju avaldasid keelelaagrid laste eesti keele oskusele. Luubi alla võeti ka majutustingimused, toitlustamine, spordirajatised ja vaba aja veetmise võimalused.

Küsitluse tulemused näitavad, et infot laagrites vabade kohtade olemasolu kohta loodavad vanemad saada peamiselt koolide kaudu. Küsitletud vastasid, et seda tüüpi õppe peamine tulemus oli keelebarjääri ületamine ning edu suhtluses eesti keelt emakeelena valdavate isikutega. Kõrgelt hinnati ka eri rahvusest noorte vahelisi kontakte ning vaba aja veetmise tegevusi, näiteks ekskursioone ja muid ettevõtmisi. 60% küsitletud lastest väitis, et nad on väga rahul oma kogemusega; ainult 2,5% ei olnud eriti rahul.

75% vanematest kinnitas, et nende lastel on pärast laagris või eestikeelses perekonnas viibimist koolis paremad tulemused (paremad hinded eesti keeles).

Tagasiside põhjal keelelaagri organisaatoritelt ning programmi meeskonna järelevalve tulemusel võib teha järgmised järeldused.

duration of a child’s stay in the language environment) was 14 days.

Besides Phare programme, there were other contributors who financed language camps and family exchange projects, notably the Estonian Government provided finances through Integration Foundation and Ministry of Agriculture, and the project “Integrating Estonia 2002-2004”.

Seminars were held for organisers of the language camps and family learning programme to share instructions on grant applications and sound financial management. The seminars also provided a forum for camp organisers to share their experience and best practice in an informal atmosphere. A language teaching methodological manual for language camp organizers was compiled, introduced to project managers and Estonian language teachers and distributed to the beneficiaries in 500 copies.

An extensive survey was initiated on the basis of 32 language camp projects funded by the Integration Foundation and the EU Phare Estonian Language Training Programme to determine the impact of the camps on the development of children’s Estonian language skills. Conditions of accommodation, catering, sports facilities and leisure were also taken under observation. Both children and their parents were interviewed.

Results of the survey show that parents rely mainly on the school for information on the vacancies of camps.

The main effect of this type of learning was considered the overcoming of language barriers – successful efforts to communicate with native speakers of Estonian. Contacts with young people of different ethnic background were also greatly valued, as were free-time activities such as excursions and other events. 60% of the interviewed children claimed that they were very satisfied with their experience and only 2.5% were not quite satisfied.

75% of parents stated that their children showed better academic progress in school

- Keelelaagri lapsed
- Children at a language camp

- Keelelaagril pole universaalset mudelit, iga projekt on eriline ja kordumatu. Keelelaagrite rahastamisotsuseid tehes tuleb küll lähtuda eraldi igast konkreetsest projektist, kuid ühtsed nõuded sanitaar- ja elutingimustele ning õppemethodikale tuleb kehtestada sarnaselt kõikidele projektidele.
- Iga eesti keele laager suudab korralikult funktsioneerida ainult siis, kui laager rajaneb laagri organisaatorite, keeleõpetajate, laste ja nende vanemate koostööl. Ühiste infoseminaride ja koolituste organiseerimine võib muuta laagri edukamaks. Kõiki osalejaid (sh lapsi ja nende vanemaid) tuleb varakult informeerida laagri/vahetusprogrammi erisustest.
- Eduka keelelaagri- või perevahetusprogrammi eeltingimus on, et selles osaleks proportsionaalne hulk samas vanuses eesti lapsi.

(better grades in Estonian) after staying in camps or with families.

Based on the feedback from organisers of language camps and observations by programme team at monitoring tours, the following conclusions can be made:

- there is no general model of a language camp, each project is specific and unique. The approach to financing language camps should continue to be a case by case decision. Still, requirements on hygiene, living conditions, methodological approaches, etc., could be set for all projects;
- any Estonian language training camp can not function properly unless it is based on preliminary co-operation between camp organisers, language teachers, children and their parents. Organising joint information seminars and training for the parties involved can contribute to the camp's success. All participants (incl. children and their parents) have to be informed in

- Keelelaagri- või perevahetusprojekti põhiline eesmärk on luua sundimatu ja vaba eestikeelne keskkond, mis erineb koolis toimuvast õppetööst ning tagab tõhusa keele omandamise. Laagrites peaksid keeleõpetajad kasutama interaktiivseid ja nüüdisaegseid keeleõppemee-
todeid, et tekitada venekeelsete laste huvi eesti keele õppimise vastu.

advance of the specific features of the camp/exchange programme;

- a pre-requisite for a successful language camp or family exchange programme is the proportionally adequate attendance of Estonian children of similar age;
- the main objective of the language camp or family exchange project has to be the creation of informal and relaxing Estonian language environment. This type of environment is the main difference from formal education that guarantees effective language training. Language teachers in the camps have to use interactive and contemporary methods to arouse interest in language learning among Russian-speaking children.

Koolivahetusprojektid

Programmi toetusel õppis 76 vene õppekeelega koolide õpilast eesti koolides, et parandada oma keeleoskust.

Esimesed kuus koolivahetusprojekti algasid 2002. aasta kevadel. Kõigepealt sai 22 õpilast venekeelsetest koolidest võimaluse õppida kuu aega eesti koolis, et keelt praktiseerida. Eesmärgiks olid arendada keeleoskust, põhiliselt suhtluskeelt, omandada kogemus õppida aineid eesti keeles ja osaleda eestikeelse kooli igapäevaelus.

Konkursi teises voorus sai toetust veel kuus projekti, milles osales 54 õpilast, kes viibisid eesti koolis 2–6 nädalat.

Lisaks keelepraktikale väärtustasid vahetuses osalenud õpilased võimalust luua ja tugevdada koolide koostööd. Koolivahetuse ajal töötasid nii eesti kui ka vene kooli õpetajad koos, et jälgida õpilaste keelelist arengut ning kohanemist võõrkeelses koolielus.

Incentive-based system of school exchange

With the support by the Programme, altogether 76 students of Russian-medium schools have studied in Estonian schools to improve their language skills.

The first six school exchange projects were launched in spring 2002. 22 students of Russian-medium schools were given an opportunity to study up to one month in an Estonian school.

The main objectives were improvement of Estonian language skills (listening and speaking); obtain experience in learning subjects in Estonian and participate in Estonian-language school life.

The second call for proposals for 2003 supported additional six projects, where 54 students of Russian-medium schools exchanged their traditional Russian-language school environments for Estonian-language schools for the duration of 2 to 6 weeks.

Besides the opportunity for language practice, these projects are also considered by the participants as an effective way to strengthen cooperation between schools. During the project period Estonian and Russian-medium school teachers work in close co-operation to supervise the students' language learning, participation in regular school activities and well-being in the recipient school.

II. TÄISKASVANUTE KEELEÕPE

Suure osa mitte-eestlaste päritolu võõrriikidest ja kompaktne territoriaalne paiknemine Eestis on viinud nende keelelisele eristatusele. Olles paljudel juhtudel enne Eestisse saabumist kaotanud oma emakeeleoskuse, räägivad nad vaid vene keelt, mis on kujunenud ühiseks suhtluskeeleks. See mõjutab nende motivatsiooni õppida eesti keelt, samuti hoiakuid. Samas aitab riigikeele oskus vähendada mitte-eestlaste sotsiaalsest elust isoleeritust.

Riikliku integratsiooniprogrammi eesmärk on luua täiskasvanutele võimalusi parandada oma eesti keele oskust ja sotsiaal-kultuurilist pädevust.

PHARE programm on soodustanud selle eesmärgi saavutamist kahel viisil: tulemuspõhine õppemaksu kompenseerimine ja tasuta kursused sotsiaalselt prioriteetsetele sihtrühmadele.

EL PHARE programm on finantseerinud valdkonda "Täiskasvanute keeleõpe" 1,1 miljoni euro ehk 16,6 miljoni krooniga. Lisaks kaasfinantseeris Eesti riik täiskasvanute keeleõppega seotud tegevusi 0,4 miljoni euro (6,3 miljoni krooni) suuruses summas.

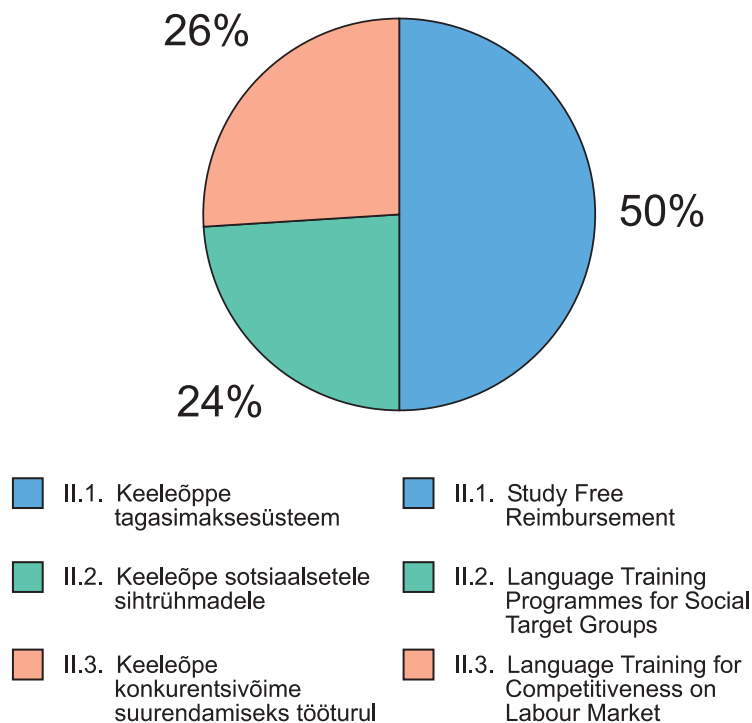
II. ADULT LANGUAGE TRAINING

The foreign origin and compact territorial position of the great majority of the non-Estonians residing in Estonia has led to their linguistic detachment. Having in many cases lost their knowledge of their mother tongue before arriving in Estonia, they speak only Russian as a common language of communication. This influences both their motivation to learn Estonian and their attitudes. Knowledge of the official language also helps to reduce non-Estonians' seclusion from social life.

The objective of the State Integration Programme is to create opportunities for adults to improve their knowledge of the Estonian language and their socio-cultural competence.

The programme has contributed to this objective by means of two initiatives: result-based compensation of study fees and free courses for socially vulnerable groups.

The contribution of EU Phare funds for Component II. Adult Language Training is 1.1 million euros or 16.6 million kroons. In addition, the Government of Estonia has provided financing in the amount of 0.4 MEUR or 6.3 million kroons to support Adult Language Training activities.

Joonis 3. Programmi tegevuste eelarveline jaotus komponendis II. Täiskasvanute keeleõpe

Chart 3. Division of EU Phare funding in Component II. Adult Language Training

II.1. Keeleõppe tagasimaksüsteem (projekt "Interest")

Et motiveerida mitte-eestlastest täiskasvanuid eesti keelt õppima, finantseeriti keeleõppekuldude tagasimaksüsteemi ehk projekti "Interest". Projekt toimib põhimõttel, et õppijaile tagastatakse 50% õppemaksust pärast seda, kui nad on sooritanud riikliku keeleksami.

Alates 1999. aasta aprillist, mil süsteem käivitus, on tagasimakseid tehtud 7829 keeleõppijale. Enamik neist on sooritanud algtaseme keeleeksami, mis on piisav kodakondsuse saamiseks. Käesoleva PHARE programmi jooksul tehti 5747 tagasimakset.

Programmis oli planeeritud välja maksta keskmiselt 150 keeleõppekompensatsiooni ühes kuus. Programmi kestuse jooksul suurenes väljamaksete keskmine arv regulaarselt ning 2003. a

II.1. Study Fee Reimbursement System (Interest Project)

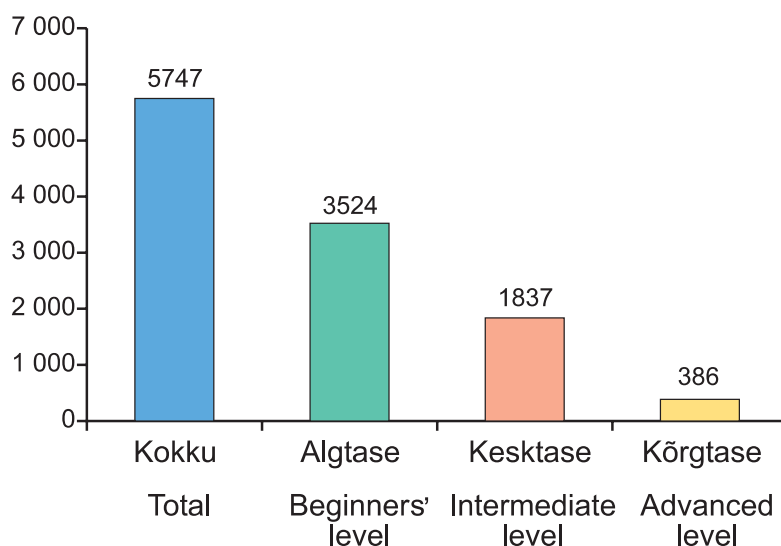
To attract non-Estonian adults to learn Estonian, the Programme financed a motivating scheme for language learners known as "Reimbursement System" or Interest project. The project works on the principle that 50% of the study fees are reimbursed to learners after they have successfully passed State Language Examination.

Since the system started in April 1999, reimbursements have been paid to 7829 learners. The majority of them have taken the exam at elementary level, which is sufficient for acquiring citizenship. The Programme made 5747 reimbursements in its duration.

The programme foresaw an average 150 reimbursement applicants per month. During pro-

ületas 200 väljamakset kuu kohta. Seega õnnestus programmil kompenseerida keeleõppekulusid rohkematele inimestele, kui algsest plaanitud.

programme period, the reimbursement flow was gradually rising, reaching an average of 200 persons every month in 2003. Thus the Programme could compensate course fees to more persons than originally planned.

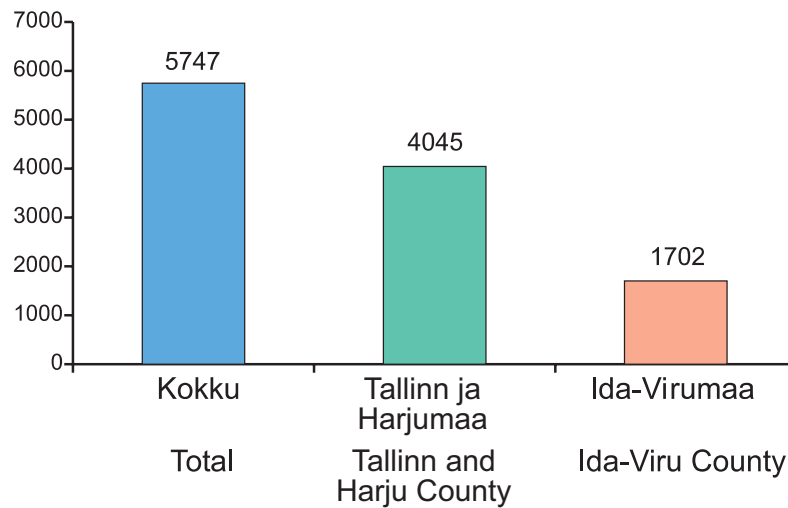

Joonis 4. Tagasimaksed alg-, kesk- ja kõrgtasemel programmi kestel 2001–2003

Chart 4. Reimbursements by proficiency levels during programme period 2001–2003

Igakuiselt kogutava statistika alusel on märgata, et järjepidevalt on kasvanud kesk- ja kõrgtaseme eksami sooritanud ning sejärel tagasimaksed taotlenud inimeste osakaal.

The monthly statistics reveal that the reimbursement rate for intermediate level and advanced level has gradually increased.

Joonis 5. Programmi kestel tehtud tagasimaksete jaotus regiooniti

Chart 5. Reimbursements by regions during programme period

Mitmed uuringud on näidanud, et mitte-eestlasi mõjutavad eesti keele eksamit sooritama töökohta seonduvad ajendid. Need mitte-eestlased, kelle ametikoht ei nõua neilt eksamite sooritamist, ei kavatse teha eesti keele eksamit kodakondsuse taotlemiseks. Teiste sõnadega: suurema osa mitte-eestlaste jaoks on töökoha säilitamine või lootus paremale töökohale palju tugevam ajend eksami sooritamiseks kui Eesti kodakondsuse saamine.

Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse statistika järgi sooritas nelja aasta jooksul, septembrikuust 1999 kuni septembrini 2003 uue riikliku eesti keele tasemeeksami ligi 20 000 täiskasvanud keeleõppijat. Keskuse andmeil sooritas 2002–2003. a eksamile registreerunuist selle edukalt keskmiselt 62%, mis on küllalt suur protsent.

2001. septembris korraldati Tallinnas 100 inimesele katseline eesti keele eksam, et leevendada tõrget tasemeeksamite vastu. Sellel tasuta mitteametlikul eksamil said õppijad katsetada oma valmidust sooritada riiklik eksam ja tutvuda eksami protseduuriga. Programmi raames selliseid katseeksameid rohkem ei tehtud, kuid keelefirmad on omal initsiatiivil organiseerinud

However, several surveys of the language-related intentions of non-Estonians show that job-related requirements are the main motive for taking the Estonian language examination. Those non-Estonians whose position at work does not require them to pass the examination do not intend to take the citizenship applicant's Estonian language examination. In other words, for the majority of non-Estonians, the preservation of their job or the hope of a better position is a greater incentive to take the language examination than obtaining Estonian citizenship.

Close to 20 000 non-Estonian adults have passed the new national Estonian language proficiency level examinations during four years, September 1999 – September 2003. The State Examination and Qualification Centre reported an average of 62% passing rate during 2002-2003, which is a high percentage.

To lower the inhibitions associated with State Language Examinations, a practice Estonian-language examination was held in Tallinn with 100 participants. This free-of-charge and unofficial exam permitted learners to test their readiness to pass the state examinations and to become familiar with the examination procedure. This practice was not continued by the programme, but some

mitteametlikeks eksameid, st ilma riiklike hindajateta ja tulemusi kinnitamata, et oma õppureid ette valmistada ametlikeks eksamiteks.

Programm tegi koostööd keelefirmadega, levitades infot keeleõppimise võimaluste ja projekti "Interest" kohta. Keelefirmade töötajatele korraldati turunduskoolitust, et arendada kliendisuhtluse ja keeleõppe reklaamimise oskusi.

1. juunil 2003. aastal organiseeriti Narva kindluses perepäev InterFest, et tunnustada edukate keeleõppijate saavutusi ja tänada keeleõpetajaid. Üle 3000 osalise kogunes kultuuriprogrammist osa saama; kohapeal jagati teabematerjale.

private language companies have organised that kind of unofficial testing, i.e. without state evaluators or certified results, on their own initiative, in order to prepare their customers for the state examination.

The programme co-operated with language companies in disseminating information about language learning possibilities and the Interest project. Marketing training was organised for language companies to develop customer relations and language learning promotion skills.

On June 1, 2003 the InterFest family event was organised in Narva Stronghold, with the aim of acknowledging the efforts of language learners and thanking language teachers. More than 3000 participants gathered for the cultural programme; informative materials were distributed on-site.

- Perepäeva InterFest publik
- Audience on the Family Day InterFest

II.2. Keeleõppe sotsiaalsetele sihtrühmadele

Keeleõppe vajaduse analüüs

Programm tellis põhjaliku analüüsi, et teha kindlaks Eestis elavate vene emakeelega inimeste arv, kelle kohta kehtivad ametialased riigikeele oskuse nõuded. Varasemad hinnangud kõikusid vahemikus 30 000–100 000 inimest. Et saada täpsem ülevaade sihtrühma suuruselt, teostas turu-uuringufirma EMOR 2002. aasta sügisel kvantitatiivuuringu, kasutades ka 2000. aasta rahvaloenduse andmeid.

Eesti keele õpet vajab ja tasemeeksami sooritajate potentsiaalsesse sihtrühma kuulub uuringu andmeil vanuses 15–59 kokku 251 000 mitte-eestlast, kes järgmise paari aasta jooksul on tõenäoliselt tööturul, kuid kellel puudub eesti-keelne haridus ning kel pole oma ametikohale vastavat keeleoskuse tunnistust. Riiklikud keeleoskuse nõuded kehtivad töövaldkondades, kus töötamine nõuab inimeste ohutuse tagamist ning suhtlemist, näiteks töö klientide, patsientide või (üli)õpilastega.

67 000 mitte-eestlast töötab äri- ja teenindussektoris, transporditöötajana, hariduses ja meditsiinis ning avaliku halduse süsteemis ilma nõutava keeleoskuse tunnistuseta. Neist 7000 keeleoskus on nende enda hinnangul piisav ning nad kavatsevad sooritada keeletaseme eksami.

Uuringu raames küsiti, mis infost venekeelne inimene keeleõppijana ja eksamiks valmistujana puudust tunneb ning mis kanali kaudu ta seda otsib. Keeleõppijate peamised infokanalid on olnud meediavahendid, sõbrad ja sugulased ning ka töökoht. Kõige olulisemaks peavad õppijad aga keelekursustel saadud informatsiooni.

Uuringu täielik aruanne on kättesaadav Integratsiooni Sihtasutuse veebilehe kaudu.

Trükitud aruanne (80 eksemplari) jaotati haridusametnikele ja keelefirmadele.

II.2. Language Training Programmes for Social Target Groups

Assessment of needs of language learners

A thorough survey was conducted to determine the number of Russian-speaking persons residing in Estonia for whom the official language requirements apply in occupational situations. Up to the present time, estimates have varied from thirty thousand to one hundred thousand. In order to obtain a more accurate overview of the number of the target group, marketing research company EMOR used a quantitative survey performed in autumn 2002 as well as the data of the 2000 census.

The potential target group for Estonian language training and the language proficiency examination consists of a total of 251,000 non-Estonians between the ages of 15 and 59, who within the next few years are on the labour market, yet do not possess Estonian-language education and do not possess a sufficient proficiency certificate for work in their occupation.

The national language requirements apply in areas where work requires that safety be ensured and where communication is required, for instance with clients, patients or students.

There are 67,000 non-Estonians who work in the commercial and services sectors, in transport, education and medicine and in the public administration system and do not possess the required proficiency certificate. Of these, 7000 are people whose language proficiency is in their own opinion sufficient, and they intend to take the proficiency examination.

In the survey, it was asked what information a Russian-speaking person, as language learner and examinee, feels is lacking, and through which channels they seek information. The media, friends and relations and the workplace have been the main information channels for target groups. Nevertheless, learners consider

Lisaks sellele uuringule korraldati EL PHARE eesti keele õppe programmi tagasimakse-büroodes regulaarselt küsitlusi projektis "Interest" osalejate seas. Küsitletud olid nimetatud projekti kohta saanud infot peamiselt keeleafirmade ja/või reklaami kaudu. Enamik õppijaid (89%) oli rahul läbitud keelekursuste kvaliteediga. Üle poole (52%) küsitletuist teatas, et tagasimakse oli meeldiv preemia; 11% väitis, et nad poleks keeleõpet ilma sellise hüvitiseta alustanudki.

information received in the language courses to be of greatest significance.

The full report on the survey (in Estonian) can be found at the website of Integration Foundation. Copies of the survey (80) were distributed to beneficiaries (e.g. educational administrators, language companies).

In addition, regular surveys were held among the participants in the Interest programme at reimbursement offices of the EU Phare Estonian language training programme. The respondents mainly received information about the Interest project through language companies and/or relevant advertising. The majority of learners (89%) were satisfied with the quality of language courses they attended. More than half (52%) of respondents claimed that the reimbursement was a nice bonus; 11% stated that they would not have even started learning without this kind of compensation.

Keelekursused töötutele

Jaanuarist kuni maini 2002 korraldasid Integratsiooni Sihtasutus ja Euroopa Liidu PHARE eesti keele õppe programm koostöös Ida-Virumaa Tööhõiveameti ning kahe keeleafirmaga – Ontika Koolituskeskuse ja KEA Erakooliga – intensiivsed keelekursused 646 töötule ja tööotsijale Ida-Virumaal. Osalejad läbisid 120tunnised eesti keele kursused algtasemel.

Tagasiside näitas, et projektil oli oluline roll, et parandada osalejate Eesti riigi ja eesti keele tunnetust. Kursuslased tõdesid, et mõistavad eestlasi ja nende rahvuslikku identiteeti paremini. Paljudel valdavalt venekeelses keskkonnas elavatel inimestel oli eesti keele kuulmise ja eestlastega suhtlemise kogemus olnud lünklik, mida püütigi parandada keelekursuste kaudu.

Tänu kursustele paranes osalenute konkurentsivõime tööjõuturul. Koolituses osalemise tulemusena tõusis töötute õppijate enesehinnang, suurenesid nende suhtlemisvõimalused, mis lisaks riigikeeleoskuse parane-

Estonian Language Training Courses for the Unemployed

Within the period January to May 2002 Integration Foundation and EU Phare Estonian Language Training Programme in cooperation with Ida-Viru County Employment Office and two language training companies, namely Ontika Koolituskeskus and KEA Erakool, carried out intensive courses in language training for 646 unemployed people and job seekers in Ida-Viru County. Participants underwent 120 hours of basic level Estonian language training.

The feedback by participants confirmed that the projects contributed to better knowledge of Estonia and Estonian language skills. The learners said to have obtained a better understanding of Estonians and their identity. Many persons lived in Russian-speaking environment and lacked communication experience with Estonians; the courses helped to overcome this gap.

The courses led to their better competitiveness in labour market. The training raised their self-esteem and widened their the circle of commu-

misele peaksid loodetavasti aitama leida tööd ja tunda ennast tööturul kindlamalt.

Ida-Virumaa Tööhõiveamet arvestas eesti keele kursuste tulemusi kui eeltingimust erialakoolituse õpperühmaga liitumiseks.

Alljärgnev tabel kirjeldab kursuste tulemusi.

nication. Besides language skills, this should help the participants to find a job or improve work-related opportunities.

Ida-Viru County Employment Office also acknowledged the results of the language course as one of the prerequisites for enlisting in professional training.

The table below describes the results of the courses.

Tabel 2. Töötute keelekursuste tulemused

Koolituse koht	Registreerunud osalejaid	Keskmine läbitud tundide arv (max 120 t)	Keskmine lõputesti hinne (max 100 p)
Narva	239	89	55,19
Narva-Jõesuu	30	91	61,74
Kohtla-Järve	162	97	56,77
Jõhvi	60	94	59,98
Sillamäe	65	99	59,85
Kiviõli	67	91	70,19
Aseri	23	96	70,39
KOKKU	646	94	62,02

Table 2. Results of Language Training Courses for the Unemployed

Region	Number of learners registered	Average number of participated lessons (max 120 h)	Average score at final testing (max 100 p.)
Narva	239	89	55.19
Narva-Jõesuu	30	91	61.74
Kohtla-Järve	162	97	56.77
Jõhvi	60	94	59.98
Sillamäe	65	99	59.85
Kiviõli	67	91	70.19
Aseri	23	96	70.39
Total	646	94	62.02

Eesti suhtluskeele kursused

Projekti raames korraldati eesti suhtluskeele kursused politseiametnikele, päästetöötajatele, vanglaametnikele ja meditsiinipersonalile, et avardada nende võimalusi Eesti tööturul ning vähendada sotsiaalset ja asukohast tulenevat isoleeritust.

Konkursi võitja KEA Erakool korraldas kursused 2003. aasta kevadel. Eesmärk oli pakkuda 60 tunni ulatuses tasuta keeleõpet 600 inimesele nii alg- kui ka kesktasemel.

Tegelikult osales suhtluskeele kursustel isegi 623 õppijat, projekt oli sihtrühma hulgas väga populaarne. 93% osalenuist sai tunnistuse kursuse läbimise kohta, st nad olid õppinud vähemalt 40 tundi ehk 2/3 kogu kursuse mahust ning sooritanud ka lõpueksami.

Osalejate keeleoskus paranes märgatavalt. Algul tehtud kommunikatiivsete keeleoskuste testis saavutasid osalejad keskmiselt 12,45 punkti 20 võimalikust, kursuse lõputesti tulemus oli aga üle 3 punkti parem, s.o 15,53 punkti. Ida-Virumaa õppurite keskmine tulemus oli Harjumaa omadest küll 2 punkti väiksem, kuid see võib tuleneda üldiselt eesti keele oskuse nõrgemast tasemest Ida-Virumaal ning piiratud praktiseerimisvõimalustest.

Rahulolu hinnang oli viiepunktiskaalal nii Ida-Virumaal kui ka Harjumaal üle 4,5 punkti, mille põhjal võib väita, et õppijad jäid kursusega rahule.

Osalejate kommentaarid

Kas soovite eesti keele õpet jätkata ja miks? Valik vastuseid Harjumaa rühmadelt.

- *Jah, kõigepealt on vaja eksam teha ja keele-tunnistus saada.*
- *Tahan oma eluga edasi minna ja see on kergem, kui oskan riigikeelt.*
- *Tahan vabalt suhelda.*

Communicative Estonian Language Training Courses for Special Target Groups

The objective of this project was to provide communicative Estonian language training for target groups including police officers, rescue workers, prison officials and medical workers, to broaden their opportunities on Estonian labour market and thus reduce their social exclusion and regional isolation.

The project was implemented in spring 2003 by KEA Erakool, winner of the service tender.

As a result of the project 623 learners participated in the communicative Estonian language training courses. 93% of those enlisted received the course certificate, i.e. they attended at least 2/3 of the course, or 40 lessons, and passed the final examination.

The results showed notable improvement in the communicative language skills of the participants. The average score rose by 3.08 points, being 12.45 points at pre-testing and 15.53 points at final testing (the maximum possible score was 20 points). The results were on the average of 2 points weaker in Ida-Viru County than in Harju County, which can be explained by the fact that in the former the knowledge of the Estonian language in general is weaker and the possibilities to practise it are less frequent.

The feedback summary of learners in both counties presented the average satisfaction rate of over 4.5 on a 5-point scale.

Participants' comments

Would you like to continue learning the Estonian language? Why? (Selection of answers from Harju County)

- *Yes, because first of all I have to pass the state examination and get the certificate*
- *I like to advance in my life, and it will be easier to achieve if I know the official language*
- *I want to communicate freely*

- *Tahaksin küll, aga pole raha, et kursuse eest maksta.*
- *Jah, kui õpetaja on nii hea kui meil kursusel.*
- *Jah, sest ma elan ju Eestis.*
- *Pean lõpetama selle, mida alustasin.*
- *Ma ei taha ära unustada, mis ma sellel kursusel õppisin.*
- *Tahaksin taotleda Eesti kodakondsust.*
- *I would like to, but I cannot afford to pay for the course*
- *Yes, if the teacher is as good as the one we had in this course*
- *Yes, because I live in Estonia*
- *I have to finish what I have started*
- *I do not want to forget what I have acquired in this course*
- *I would like to get the citizenship of Estonia*

Tabel 3. Suhtluskeelee kursuse tulemused

Piirkond	Ida-Viru	Harju	Kokku
Registreerunud õppijate arv	304	319	623
Kursuse lõpetanud õppijate arv	289	290	579
Algtaseme kursuse lõpetanud inimeste arv	127	106	233
Kesktaaseme kursuse lõpetanud inimeste arv	162	184	346
Lõpetanute protsent	95	91	93%
Esialgse testi tulemus (max 20 p)	11,32	13,52	12,45
Lõputesti tulemus (max 20 p)	14,63	16,41	15,53
Keskmine hinne	3,92	4,30	4,11

Table 3. Results of communicative language courses

County	Ida-Viru	Harju	Total
Number of learners registered	304	319	623
Number of learners graduated	289	290	579
Number of learners graduated on the beginners' level (out of total)	127	106	233
Number of learners graduated on the intermediate level (out of total)	162	184	346
Percentage graduated	95	91	93%
Average score at pre-testing (max 20 p.)	11,32	13,52	12,45
Average score at final testing (max 20 p.)	14,63	16,41	15,53
Average grade (on 5-grade scale)	3,92	4,30	4,11

■ Enne suhtluskeele kursuse lõpueksamit. Foto: Rauno Volmar, EPL.

■ Preparing for the final test of communicative language courses. Photo by Rauno Volmar, EPL.

II.3 Keeleõpe konkurentsivõime suurendamiseks tööturul

Ainekavade väljatöötamine ja pilootprojektide rakendamine kutseõppeasutustes. Õppematerjalide väljatöötamine.

2001. aasta algul korraldati kutsekoolide eesti keele õpetajate hulgas uuring, mille eesmärk oli selgitada välja õpetajate koolitusvajadused ning need kutsealad, kus keeleõpet kõige rohkem vajatakse. Analüüsi tulemused näitasid, et õpetajad tunnevad enim vajadust võõrkeelte õpetamise metoodika alase täienduskoolituse järele. Toonitati ka, et kutsekoolidel on jätkuvalt puudus eesti keele õppevahendeist.

Analüüsi tulemusena käivitati suuremahuline projekt, mille jooksul koolitati 42 eesti keele õpetajat 22 kutsekoolist 100 tunni ulatuses. Koolitus keskendus peamiselt võõrkeele õpetamise metoodikale. Projektis osalejad

II.3. LANGUAGE TRAINING FOR COMPETITIVENESS ON LABOUR MARKET

Development of curricula and implementation of pilot projects in vocational schools. Development of study materials in vocational schools

In early 2001 a survey among Estonian language teachers in vocational schools was carried out to identify the needs of the schools on teachers' level and the areas to be addressed with training. The results of the survey revealed that teachers lack in-service training in foreign language teaching methodology. The need for special teaching aids for teaching Estonian in vocational schools was also emphasized.

Following the survey, a large-scale project was launched. During the project 42 Estonian language teachers from 22 different vocational schools received 100 hours of in-service training focusing mainly on foreign language teaching

varustati erialakeele õpetamiseks vajaliku õppekirjanduse ja trükistega.

Kaks õpetajate gruppi, kes moodustati koolituses osalenud õpetajatest, jätkas tööd tööruhmades. Ühe rühma töö tulemusena töötati välja eesti keele kui teise keele ainekavad kuuele kutsealale. Need ainekavad kujutavad endast kasutusvalmis materjale, mille põhjal võivad õpetajad koostada omaenda kooli tarbeks eesti keele kui teise keele ainekavu. Ainekavade koostajad said 62 tundi lisakoolitust. Teine õpetajate rühm koostas 15 komplekti õppematerjale, mis sisaldavad erialakeele tekste, harjutusi, sõnastikke ja projektülesandeid jm 11 kutseala jaoks (nt ehitus, ärijuhtimine, asjaajamine, raamatupidamine jne). Koostatud materjalid trükiti ning jagati 31-le kutsekoolile.

Osaleja kommentaar

- *Kursus vastas igati vajadustele ja ootustele, tegelikult on ootused kõvasti ületatud. Väga tähtis oli tutvumine kolleegidega, töös ette-tulevate probleemide võrdlemine ja vastastikku mõtete vahetamine. See oli esimene selletaoline terviklik eesti keele kui teise keele õpetamise kursus, kuhu mul on õnnestunud sattuda.*

methodology. In the framework of the training course the participants were equipped with necessary supporting literature and publications.

Two groups of teachers who participated the training course continued work in workshops. As a result of the workshops of one group 6 curricula were developed for training subject-specific Estonian language. The curricula serve as ready-to-use material as well as models for teachers to prepare their own subject-specific curriculum. The developers of the curricula received 62 hours of additional training. The second group of the teachers developed 15 sets of teaching aids containing subject-specific texts, exercises, vocabularies and project tasks, for 11 subject areas (such as building, business management, secretarial work, accounting, etc.). The results were published and disseminated among 31 vocational schools.

Participant's comment:

- *The course was fully relevant to needs and expectations; in fact, the reality surpassed expectations. It was vital to develop contacts with colleagues, compare similar work-related problems and exchange ideas. It was the first complete course on the principles of training Estonian as a Second Language that I have had the opportunity to participate in.*

Kutsekooliõpilaste vahetus ja tööpraktika Ida-Virumaa ja teiste Eesti piirkondade vahel

Et soodustada Ida-Viru maakonna ja teiste Eesti piirkondade õpilaste vahetust ning edendada tööpraktikat, kuulutati välja kutsekoolidevaheline vahetusprojektide konkurs. Toetati 11 projekti, mille raames sai 122 eriala õppima asunud mitte-eesti noort võimaluse õppida ja praktiseerida eesti õppekeelega kutseõppeasutuses. Igas projektis tegid koostööd kaks (või enam) kutsekooli, projekti vältel saadeti muukeelsete õpilaste rühm 3–8 nädalaks partnerkooli õppima ja praktiseerima. Vahetusõpilastel olid loengud eesti keeles ning neil tuli läbida tööpraktika eestikeelses keskkonnas. Projekti kestel abistasid vahetusõpilasi tugiõpilased kohalikust koolist. Vahetuse jooksul valmistasid vahetusõpilased ette lõputöö ning kaitsesid seda edukalt projekti lõpus. Projektide tulemusele andsid hinnangu nii osalevad õpilased kui ka õpetajad ja projektijuhid.

Tagasisideküsitluses toonitasid vahetusõpilased oma aktiivse sõnavara suurenemist ning tutvumist kohaliku eestikeelse töö- ja kultuurikeskkonnaga kui kõige positiivsemat projekti tulemust.

Vahetusprojektide tulemusena tihenesid suhted vene ja eesti õppekeelega kutseõppeasutuste vahel. Vähemalt kuuel eesti koolil on nüüd vahetusprojekti kogemus olemas ja nad on ette valmistatud muukeelsete õpilaste vastuvõtuks. Samuti on need koolid valmis edasistes vahetusprojektides osalema vahetusõpilasi vastuvõtivate koolidena.

Vahetusprojektides saavutatud tulemusi võib hinnata kahest perspektiivist. Projektide vahetud tulemused on head – paranes õpilaste keeleoskus ja suurenes eri piirkondade sotsiaalne integratsioon. Kaugemas perspektiivis on aga raske säilitada projektide tulemusena saavutatud keeletaset, sest pärast õpilasvahetuse möödumist pöörduvad õpilased tagasi

Student exchange and practical training between Ida-Viru County and other areas of Estonia

In order to promote student exchanges between Ida-Viru County and other parts of Estonia and promote practical training, proposals were called for exchange projects. Support was provided for 11 projects submitted by vocational schools, in the framework of which 122 non-Estonian-speaking young people acquiring a vocation on the basis of secondary education, were able to study and practise in Estonian-medium vocational institutions. In each of the projects two (or more) vocational schools co-operated so that a group of non-Estonian students was sent to the partner school for 3 – 8 weeks. The exchange students had lectures in Estonian and they had to attend vocational practice in real-life Estonian language environment. During the project the exchange students were supervised by individual tutors from among the students of the recipient school. At the end of the project the exchange students prepared a project "thesis" and were considered successful "graduates". The results of the projects were assessed by the participating students as well as by the teachers and organisers.

Feedback questionnaires revealed that exchange students emphasised the improvement of their active vocabulary and acquaintance with the local Estonian-language working and cultural environment as the most positive results of the projects.

The exchange projects have resulted in closer relationships between Russian and Estonian vocational schools. At least six Estonian schools are experienced and prepared to enrol non-Estonian students and ready to serve as recipient schools in further exchange projects.

The achieved results of the exchange projects are two-fold: the immediate results of the projects are good – the projects improve language skills and enhance social integration of communities. In the long run it is difficult to maintain the acquired language level as a very limited

oma keskkonda ja nende keelekasutus jääb endiselt piiratuks.

active use of the language is available after the exchange.

Osaleja kommentaar

- *Me poleks iial võinud arvata, kui sõbralikud võivad olla eestlaste ja venelaste vahelised suhted.*

Participant's comment

- *I would never have realized how friendly the relations between Estonians and Russians can be.*

- Kohtla-Järve noored Räpina Aianduskoolis. Foto Põlvamaa noortelehest "Agu".
- Kohtla-Järve students during school exchange in Räpina Aianduskool. Photo by Põlva newspaper "Agu".

III. AVALIKKUSE TEAVITAMINE

“Integratsioon Eesti ühiskonnas”² seireuring näitab, et integratsiooni mõistetakse üldiselt erineval viisil. Enamik eestlasi näeb lõimumises protsessi, mis muudab välismaalased lojaalseteks Eesti kodanikeks ning milles mitte-eestlased omandavad eesti keele, kusjuures erinevate rahvusrühmade vahel kasvab ka tolerantsus. Enamiku mitte-eestlaste jaoks peab aga integratsioon tekitama eelkõige muudatusi praegustes seadustes ja normides, mis viiks kodakondsuse ja keelenõuete leevendamisele.

Riiklik integratsiooniprogramm on toonud esile terve hulga eesmärke ja tegevusi, mis suurendaksid mitmekultuurilise ühiskonna teadlikkust ning edendaksid integratsiooni. PHARE programm on aidanud kaasa nende eesmärkide realiseerumisele, levitades infot keeleõppe võimaluste kohta ning tutvustades programmi tegevusi.

Programmi meeskond on aktiivselt koostööd teinud eesti- ja venekeelsete meediakanalitega. Ida-Viru regionaalsete meediaväljaannete ajakirjanike osavõtul organiseeriti kolm kokkusaamist. Nende foorumite eesmärk oli kaasata kohalikud meediaesindajad diskussiooni integratsiooni ning keeleõppe küsimustes.

EL PHARE programm rahastab “Avalikkuse teavitamise” valdkonda 0,7 miljoni euroga (11 miljonit krooni).

III. PUBLIC AWARENESS RAISING

Monitoring “Integration of Estonian Society”² indicates that there exist different understandings of the term “integration” in general. Most Estonians see integration as a process that changes non-Estonians into loyal Estonian citizens. Integration is mainly understood as a process through which non-Estonians master the Estonian language, while mutual tolerance between the different ethnic groups grows. For the majority of non-Estonians, integration has to do, above all, with changes in current laws and norms that would moderate citizenship and language requirements.

State Integration Programme has identified a number of objectives and activities to increase awareness of multicultural society and promote integration.

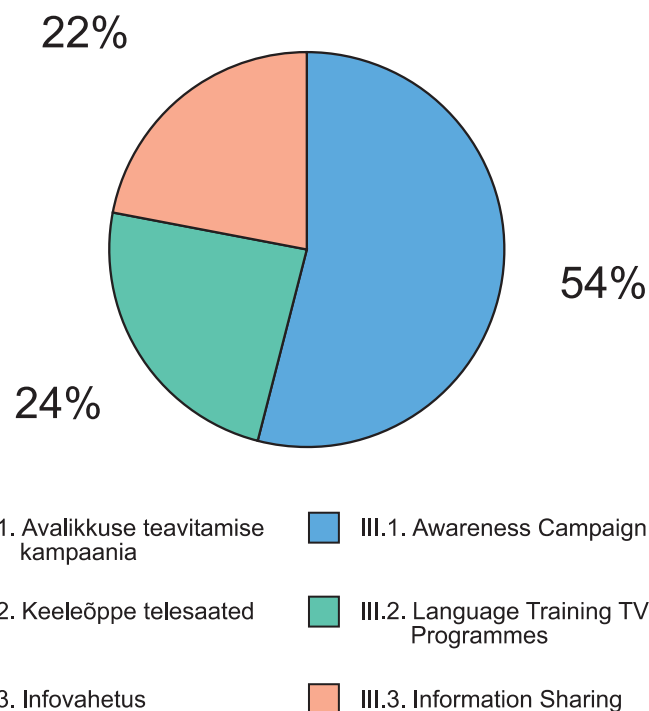
The Phare programme has contributed to these objectives by dissemination of information and advice on language learning opportunities while promoting the Programme and its activities.

The Programme team has actively disseminated information to both Estonian and Russian-language media. Three forums were organised specially for journalists of regional media channels in North-Eastern Estonia. The aim of these meetings was to involve local media representatives in the discussion on integration and language training matters.

The contribution of EU Phare funds for Component III. Raising Public Awareness is 0.7 million euros or 11 million kroons.

2 Integratsioon Eesti ühiskonnas. Monitooring 2000. Marju Lauristin, Raivo Vetik. RASI, Tallinn, 2000.

2 Integration of Estonian society. Monitoring 2000. Authors: Marju Lauristin, Raivo Vetik. Published by Institute of International and Social Studies, Tallinn 2000.

Joonis 6. Programmi tegevuste eelarveline jaotus valdkonnas "Avalikkuse teavitamine"

Chart 6. Division of EU PHARE funding in Component III

III.1. Avalikkuse teavitamise kampaania

Projekti "Interest" toetati mitme kommunikatsioonikampaania kaudu. Alates 1999. aastast on sihtrühma – potentsiaalseid eesti keele õppijaid – teavitatud mitmesuguste trükiste (voldikud ja brošüürid) ning reklaami teel. Mitmekülgset infot vene keeles on esitatud veebileheküljel <http://www.interest.edu.ee/>.

Lisaks neile pidevatele meetmetele on projekti "Interest" toetanud mitu reklaamikampaaniat. Teiste hulgas korraldati aastail 2001–2002 reklaamikampaania "Razvjaži!" ("Seo lahti!"). Sellele järgnev tänavaküsitlus näitas, et plakateid oli märganud 94% küsitletutest (st mitte-eestlastest). Üle poole (58%) sihtrühmast teadis reklaami eesmärki, s.o projekti "Interest".

III.1. Awareness campaign

The Interest project has been supported by large-scale communication campaigns. Since 1999, the target group – potential learners of Estonian have been notified through various publications (leaflets, brochures) and advertisements. Comprehensive information in Russian is available at the web site <http://www.interest.edu.ee/>

In addition to these continuous measures, the Interest project has been supported also by several social advertising campaigns. Among others, the "Razvjazhi!" (Untie!) advertising campaign was carried out in 2001/2002. The follow-up street survey demonstrated that the advertisements had been noticed by 94% of the respondents (i.e. non-Estonians). More than half (58%) of the target group was aware of the

Aastail 2002–2003 käivitati kampaania “Keel toidab!”, mille eesmärgiks olid anda piisavat infot keeleõppevõimaluste kohta, edendada projekti “Interest” ning suurendada keelekursustele registreerujate voogu.

object of the advertising, i.e. the Interest project.

In 2002/2003, the campaign “Language feeds you” was implemented. The aim of the campaign was to provide sufficient information about language learning opportunities, promote the Interest project and increase enrolment to language courses.

- Kampaania “Keel toidab” tänavareklaam
- Out-door poster of the campaign “Language feeds you”

2003. aasta kevadel alustati suurt integreeritud kommunikatsioonikampaaniat. See hõlmas terve hulga kommunikatsioonitegevusi, mis olid suunatud nii eestlastele kui ka mitte-eestlastele. Näiteks oli kampaania “Lugu sellest, kuidas ma eesti keelt õppisin” mõeldud selleks, et avaldada tunnustust eesti keele õppijatele, luua positiivne suhtumine eesti keelt võõrkeelena kõnelejatesse ning julgustada eesti keelt emakeelena kõnelevaid inimesi olema heatahtlikud suhtluspartnerid.

Initsiatiiv isiklike keeleõppimislugude registreerimiseks sai heakskiidu Haridus- ja Teadusministeeriumist kui tegevus, mis on kooskõlas Euroopa keelemapi põhimõtetega.

In spring 2003, a large-scale integrated communication campaign was launched. It encompassed numerous communication activities directed at Estonians and non-Estonians alike. For example, the campaign “Stories about learning Estonian” was initiated to acknowledge the learning effort of Estonian language learners, to create a positive attitude towards speakers of Estonian as a foreign language and encourage native Estonians to be benevolent partners of communication.

The initiative to record personal language learning experiences was welcomed by the Ministry of Education and Research, as the activity is consistent with the principles of the European Portfolio of languages.

- “Lugu sellest, kuidas ma eesti keelt õppisin.” Näituse plakat
- Estonian language learning stories. Exhibition poster

Informatiivsed raadiosaated

Programm toetas Eesti raadiojaamu integratsiooniga seonduvate sarjade loomisel, et algatada diskussiooni integratsiooniküsimustes ning julgustada arvamuste vahetust. 2002. ja 2003. aastal olid eetris järgmised programmid:

- Raadio Ruut ja Raadio Kuma saatesari "Seriaal", 30 saadet kummaski kanalis paralleelselt eesti ja vene keeles;
- Raadio Kuku ja 100FM saade "Päevavargad / Zevaki", 40 kakskeelset saadet.

Informative radio broadcasts

The programme supported Estonian radio stations in creating integration-related series to generate discussion on issues of integration and exchange opinions. The following were on the air in the 2002/2003 season:

- Raadio Ruut/ Raadio Kuma programme series "Seriaal", 30 broadcasts in either station, parallel in Estonian and Russian
- Raadio Kuku/ 100FM programme series "Päevavargad/ Zevaki", 40 bilingual broadcasts

Raadiokuuldemäng

Kuuldemäng "Mis teha, Ann?" on lisamaterjal muukeelse kooli gümnaasiumiosale ja sõltuvalt õpilaste keeletasemest ka põhikooli vanemale astmele. Õppevara koosneb töövihikust ja viiest 60minutilise helilindist ning on mõeldud eelkõige kuulamisoskuse arendamiseks. Helilindidel esitavad kuuldemängu teksti eesti tuntud näitlejad. Saateid transleeriti eetri kaudu, 300 eksemplari õppevara jaotati vene õppekeelega koolidele ja raamatukogudese tasuta.

Adapted radio play

The radio play named "What to do, Ann?" is designed as a supplementary material for Russian-medium school students at gymnasium and upper secondary school level. The set consists of five 60minute audiotapes and a workbook. The intriguing play is based on a script written specially for teenagers and is presented by well-known Estonian actors. The play was broadcasted on air and free copies (300) of the cassettes and workbooks were distributed to beneficiaries (e.g. Russian-speaking schools, libraries).

- Kuuldemängu "Mis teha, Ann?" töövihik ja helilindid
- Workbook and audiotapes of adapted radio play "What to do, Ann?"

III.2. Keeleõppe telesaated

Informatiivsed telesaated pealkirjaga "Teine keel" vaatlesid paljutahulist eesti keele õpetamise teemat ajakirjanduslikul moel, andes ülevaate valdkonnast 2003. aasta sügisel. Saatesarjas esitasid oma arvamusi nii valdkonna eksperdid (st keelepoliitika kujundajad, keeleõpetajad) kui ka õppijad isiklike kogemuste põhjal.

Programm toetas keeleõpetusliku telesarja loomist keeleõppijatele. Telesari nimetusega "O & A" pakub autentset eestikeelset kõnet huvitavates olukordades, mis on esitatud kõitva reisina läbi Eesti. Sarja eesmärgiks on julgustada mitte-eestlasi jälgima eestikeelset vestlust ja toetada iseseisvate õppijate motivatsiooni. Arusaadavuse tagamiseks on kasutatud eestikeelseid subtiitreid.

III.2. Language Training TV Programmes

Informative TV broadcasts by the title "Second language" handled the multi-faceted topic of the Estonian language training in a journalistic way, giving an overview of the situation by autumn 2003. The programme included opinions of language training experts (policy makers, teachers) and learners alike.

The programme supported the creation of series of adapted TV broadcasts for language learners. The series called "O & A" offers lots of authentic Estonian speech patterns, connected by an intriguing journey through Estonia. The objective of the series is to encourage non-Estonian speakers to follow the conversation in Estonian and to support the motivation of independent learners, rather than training specific language skills. In order to facilitate comprehension, the TV series has subtitles.

- Olga Makina ja Arvo Kukumägi, telesarja "O ja A" peategelased
- Main characters of TV series "O & A" Olga Makina and Arvo Kukumägi

Video-õppekomplekt täiskasvanud keeleõppijaile

“Vaata, kuula, räägi!” on eesti keele õppekomplekt muukeelsele täiskasvanud kesktasemel keeleõppijale, ent seda saab kasutada ka gümnaasiumi vanemas astmes. Õppekomplekt on mõeldud eelkõige lisamaterjalina keeleõpetajatele ja õppijatele. Komplekti kuuluvad õppija töövihik, õpetajaraamat ja videokassett. Videokassetil on 20 video- ja filmikatkendit erinevatest eesti mängu-, tõsielu- ja nukufilmidest ning telesaadetest, mille juurde on koostatud keeleõppeülesanded.

Video study set for adult language learners

“Look, listen, speak!” is a study set for adult language learners on intermediate level. It can also be used in a Russian-medium school at gymnasium level. The set, consisting of a video cassette, a teacher’s handbook and a student’s workbook, is a supplementary material for language teachers and learners. The video presents 20 clips from documentaries, fiction films, puppet-series and TV broadcasts, accompanied by exercises and tasks for language learning.

III.3. Infovahetus

Programm on regulaarselt teavitanud avalikkust oma tegevustest, kasutades selleks mitmesuguseid infokanaleid ja teabevahendeid.

- Regulaarselt anti välja pressiteateid, kus kuulutati avalikke vähempakkumisi, teatati käimasolevatest ja lõpetatud tegevustest ning reklaamiti avalikke üritusi.
- Ajalehtedes avaldati eelseisvate vähempakkumiste kuulutusi, samuti reklaamiti tagasimaksüsteemi reklaamikampaaniatevahelisel ajal.
- Finantseeriti tasuta nõustamise telefoniini keeleõppijatele. Numbril 0 800 9999 saavad mitte-eestlased infot eesti keele kursuste, õppevara, keeleeksami nõuete jm kohta. Tasuta nõustamisliin võttis vastu keskmiselt 200 kõnet kuus. Telefoninumbrit reklaamiti telefonikataloogides ja ajalehtedes.
- Pidevalt uuendati keelefirmade andmebaasi ning nende pakutavaid eesti keele kursusi, et potentsiaalsed keeleõppijad saaksid värsket infot.
- Seoses Euroopa keelte päevaga 2001. aastal osales programm

III.3. Information sharing

The Programme has regularly informed the public about its activities, using various channels and means of information.

- Press releases were regularly issued to announce open tenders, to report current and completed activities and to promote public events;
- Advertisements were placed in newspapers to announce forthcoming tenders and to promote the Interest project in-between promotion campaigns;
- A free counselling line for language learners was financed. The number 0 800 9999 provides information for non-Estonian-speaking population about Estonian language courses, learning materials, state examinations, Language Act requirements, etc. The free counselling line receives an average of 200 calls per month. The telephone number was advertised in telephone books and newspapers;
- The database of language companies and the Estonian language courses they offer was regularly updated in order to forward information to potential language learners;

temaatiliste ürituste organiseerimises ja teabematerjalide avaldamises.

- Vene keeles anti välja kaks teatmikku (kumbagi 5000 eksemplari), mis sisaldasid potentsiaalsetele õppijatele infot projekti "Interest" kohta.
- Vene keeles koostati 8 teabelehte praktilise infoga riiklike keeleksamite, keele õpetamise metoodika, õppematerjalide, keeleoskuse tasemete kirjelduse jne kohta.
- Anti välja viis numbrit eesti-vene uudistelehte Ruupor, iga numbrit 10 000 eksemplari. Ruuporit jagati koolides, raamatukogudes, mittetulundusühingutes, kohalikes omavalitsustes jm tasuta. Lehe elektrooniline versioon on veebileheküljel <http://www.ruupor.net/>. Ajaleht kirjeldab kolmanda sektori tegevust Eestis, vaatab teemasid, mis pakuvad huvi integratsiooni ja mitmekultuurilise ühiskonna seisukohast, ning annab teavet Integratsiooni Sihtasutuse tegevuse ning riigieelarve ja välisabi programmide abil rahastatud ettevõtmiste kohta.

- In connection with the European Language Day in 2001, the Programme participated in the organisation of topic-related information days and the publication of information materials;
- Two editions of brochure (5000 copies each) were issued in Russian containing information for potential learners about the Interest project;
- 8 leaflets were produced in Russian with practical information about state language examinations, language teaching methods, study material, description of language levels, etc.;
- Five editions of Estonian/Russian newsletter Ruupor were issued. The print run of each issue is 10,000 copies, and it is distributed in schools, libraries, non-profit organisations, local governments and elsewhere free of charge. The electronic version of the paper is available online at <http://www.ruupor.net/>. The newspaper reports on the activities of the third sector in Estonia, examines topics of interest from the point of view of integration and multiculturalism, and provides information about the Integration Foundation and activities funded from the state budget and foreign aid programmes;

- Ajalehe Ruupor jagamine perepäeval InterFest
- Distributing newspaper Ruupor on the Family Day Interfest

- Organiseeriti avalikke üritusi, et informeerida avalikkust programmi tegevuste tulemustest ning esitleda tulemusi; nt
 - trükkis avaldatud õppematerjalide tutvustamine,
 - pressikonverentsid avalikust kommunikatsiooniprogrammist,
 - informatiivsed ja koolitusseminarid projekti sihtrühmadele.
- Loodi kodulehekülg www.meis.ee/phare eesti, vene ja inglise keeles.
- Anti välja eesti- ja venekeelne brožüür (1000 eksemplari) programmi tegevuste ja eesmärkide kohta.
- Public events were organised to inform the public about, and present the results of, the Programme activities; e.g.:
 - presentations of published study material;
 - press conferences about the public communication programme
 - informative and training seminars for project beneficiaries;
- Homepage was created in Estonian, Russian, and English www.meis.ee/phare;
- A brochure about the objectives and activities of the programme was printed and distributed in Estonian and Russian (1000 copies).

- Infomaterjal äratab huvi
- Information material on display

Käsiraamatud keeleõpetajale

Eesti keele õpetajaile anti välja kolm käsiraamatut teise keele õpetamise metoodika alal.

Kogumik "Kümme aastat eesti keele kui teise keele õppematerjale, 1991–2001. Ülevaated ja kokkuvõtlikud artiklid" sisaldab 24 kirjutist lastele ja täiskasvanutele mõeldud õppematerjalide kohta. Kogumiku 700 eksemplari jagati koolidele, ülikoolidele ja kohalikele raamatukogudele tasuta.

Teise käsiraamatu teema on Euroopas ja Eestis kasutatavad võõrkeeleskuse taseme mõõtmise meetodid (ALTE süsteemid ning testide tüübid, riiklikud eesti keele tasemeeksamid jne). Raamatus kasutatud illustratiivne materjal põhineb eesti keele kui võõrkeele taseme mõõtmisel.

Kolmas käsiraamat vaatlleb eesti-vene grammatikanähtusi. Venekeelse käsiraamatu teemade valik põhineb eesti keele õppekaval, keskendudes lingvistilistele seikadele (tüüpviigadele), mis erinevad keeleti. Esitatakse süstemaatiline eesti ja vene keele grammatiliste kategooriate võrdlev analüüs, kusjuures illustratiivne materjal keskendub eesti keelele ning võimaldab seda võrrelda vene keelega kõigis uuritud ilmingutes. Käsiraamatus analüüsitakse ka üldhariduskoolides õppivate mitte-eestlaste tüüpviigu.

Handbooks for teachers

Three handbooks on Second Language teaching methodology were produced, intended specifically for Estonian language teachers.

The collection "Estonian as a Second Language: Ten Years of Teaching Materials (1991-2001). Reviews and Summary Articles" contains 24 texts on teaching materials intended for both children and adults. The 700 copies of the collection were distributed to schools, universities and local libraries free of charge.

A second handbook on the methods for the measurement of foreign language proficiency was developed to support the implementation of State Language Examinations and the new testing system. The theoretical part of the handbook takes into consideration the methods of evaluation of foreign language proficiency in use in Europe and Estonia (the ALTE language assessment systems and test types, state Estonian language proficiency examinations, etc.) The illustrative material used in the handbook is based on the evaluation of proficiency in Estonian as a foreign language.

The third handbook deals with Estonian and Russian grammatical phenomena. The selection of topics in the Russian-language handbook is based on the Estonian language syllabus, focusing on linguistic phenomena (typical errors), which differ from one language to another. A systematic comparative analysis of the grammatical categories of Estonian and Russian is presented, and the illustrative material focuses on the Estonian language and offers comparisons with Russian in all of the phenomena examined.

The handbook also contains an analysis of typical errors made by non-Estonian-speaking students in general education schools.

Visuaalsete õpevahendite kompleks

Suureformaadiliste piltkaartide kompleks loodi eesmärgiga tekitada vaatajas huvi Eesti tundmaõppimise vastu ja kujundada positiivsemat suhtumist Eestisse kui kodumaasse. Komplekt koosneb illustreeritud Eesti kaardist ja 15 maakonna plakatist. Kaardil on piltide toel kujutatud eestlaste eluolu 21. sajandi alguses, ajaloolisi ja looduslikke vaatamisväärsusi, loomi, linde, taimi, kalu jms. Sihtrühma – vene õppekeele kooli 1.–9. klassi õpilasi – arvestades on kujutatavate objektide valikul silmas peetud kokkupuutepunkte Eesti ja Venemaa vahel.

Estica visuals

The aim of creating a set of large-scale maps was to motivate interest towards Estica (country study) and encourage a positive attitude to Estonia as the homeland. The set consists of an illustrated map of Estonia and posters of 15 counties. The posters have pictures about the Estonian way of life at the beginning of the 21st century, historical and natural landmarks, wildlife, etc. The objects are chosen so as to attract the interest of schoolchildren and demonstrate cultural relations between Estonia and Russia.

- Eestimaa piltkaart ja Lääne-Virumaa plakat
- Illustrated map of Estonia and a poster of Lääne-Viru county

Järeldused

Infolevi ja avalik kommunikatsioon on projektiosad, mida ei tuleks alahinnata. Peale pidevalt toimiva ja ajakohase infolevi korraldamise tasub katsetada ka laiaulatuslikumat kommunikatsioonitegevust avalikkuses.

Hoolimata takistustest keeleõppealases sotsiaalkampanias (nt määratlevad seadused riigikeelt kui ainsat avaliku kommunikatsiooni vahendit, sotsiaalreklaam kutsub alati esile vasturääkivaid argumente), näitab arvamusküsitlus ka tulemusi:

- info eesti keele õppe võimaluste kohta tehti kättesaadavaks vene keeles, mistõttu kasvas teadlikkus mitte-eestlastest elanike hulgas ning suurenes keelekursustele registreerunute arv;
- ainult ühte keelt valdavad inimesed said integratsioonivaldkonnast rohkem teada ning nad kaasati meediakanalite kaudu ühiskondlikku arutellu.

Conclusions

Information sharing and public communication is a project component that cannot be underestimated. Besides ongoing, operative information flow among beneficiaries, wide-scale addresses to greater public are worth the effort.

Despite the obstacles to social integration campaign (e.g. the legislation provides that the official language is the only means of public communication; social advertising always induces contradictory arguments), the polls show in hindsight the achievements:

- Information on the opportunities of learning made available in Russian. This has raised awareness among non-Estonian residents and hence, increased enrolment in language courses;
- Mono-lingual persons are better informed on integration issues and involved in social dialogue through media.

IV. Ekspertabi

Programmi ekspertabi komponendil on kaks peamist eesmärki:

- suurendada Integratsiooni Sihtasutuse haldussuutlikkust ja
- suurendada projekti sihtrühma haldussuutlikkust.

Esimene eesmärk saavutati Integratsiooni Sihtasutuse juhtimisprotseduuride ja sisekontrolli põhjaliku hinnangu teel, mille tulemusena koostati protseduuride käsiraamat. Ülesandeks oli anda vahehinnang kogu programmile, vaadeldes tegevusi nende suhetes riikliku integratsiooniprogrammiga, ning hinnang projekti rakendamise tõhususele ja mõjule.

Teise eesmärgi saavutamiseks korraldati koolitus 150-le MTÜ-de esindajale, kes olid seotud integratsiooniprojektidega. 32tunnise koolituse jooksul käsitleti järgmisi teemasid: EL abi peamised põhimõtted MTÜ-de tasandil, projekti tsükkel ja projekti juhtimine, projekti raamatupidamisarvestus ja projektitoetuste taotlemise tingimused.

IV. Technical Assistance

The Technical Assistance component of the Programme has two main objectives:

- raising the administrative capacity of Integration Foundation, and
- raising the administrative capacity of project beneficiaries.

The first objective was achieved through a thorough assessment of the quality of Integration Foundation's management procedures and internal controls, which resulted in a compilation of a comprehensive procedure manual. The accompanying action was to conduct a mid-term evaluation of the whole Programme with respect to the relevance of the activities to the State Integration Programme, as well as to the impact and effectiveness of project implementation.

The second objective was achieved through the training of 150 representatives of NGOs involved in the implementation of integration-related projects. The 32-hour training included the following topics: the main principles of EU assistance on the NGO level; project cycle and project management; project accounting and grant award procedures.

3. Programmi ja selle mõju hinnang

Kolm aastat kestnud töö vältel kutsus programm esile suuri muudatusi eesti keele kui teise keele õppe valdkonnas. Programmist sai kasu kogu Eesti ühiskond, sest suurendati sotsiaalset ühtekuuluvust ning toetati võrdsete võimaluste loomist töajuturul. Mitte-eestlastel aidati omandada eesti keele oskus nii kodakondsuse saamise kui ka professionaalse arengu eesmärgil.

Muutuste algatamiseks kasutas programm järgmisi meetmeid:

- suutlikkuse suurendamine riiklike, regionaalsete ja kohalike riigiteenistujate ning eesti keele õpetajate hulgas nõustamise ja koolituse kaudu;
- otsene toetus motiveeritud eesti keele õppijatele, keelepraktika võimaluste loomine näiteks keelelaagrite ja vahetusprogrammide kaudu;
- investeringud eesti keele õppe keskkonna loomisse õppevara väljatöötamise ja koolide teatmekirjandusega varustamise näol;
- tõhusate infokanalite rajamine, et võimaldada juurdepääsu keeleõppega seotud teabele.

Programmi tegevused rajanesid olemasolevatel ja toimivatel struktuuridel ning võrgustikel, kuid teiselt poolt loodi uudseid keeleõppevahendeid ja uusi mudeleid.

Keeleõpet motiveerivate meetmete kaudu (keeleõppekulude tagasimaksesüsteem, keelelaagrite korraldamine, vahetusprojektid koolides) oli suurel hulgal muukeelsetel täiskasvanutel ja noortel võimalus osaleda keeleõppes. Eesti keele oskuse üldine tase on tõusnud ning suhtlusväli erinevate rahvusrühmade vahel on seega laienenud.

3. Assessment of Programme Performance and Impact

During its 3-year operation, the Programme caused major changes in the field of language training. The Programme benefited the Estonian society as a whole by increasing social cohesion and promoting equal opportunities on the labour market.

The Programme activities supported the non-Estonians' acquisition of citizenship, and development of the Estonian language as a professional skill.

The changes were brought about by the following measures:

- capacity-building among national, regional and local civil servants, NGOs and Estonian language teachers by providing counselling and training;
- direct support to motivated Estonian language learners, creating opportunities for language practice, e.g. language camps and exchange programmes;
- investments in Estonian language training environment through the development and procurement of teaching and study materials, as well as equipping school libraries with reference materials;
- establishment of effective information channels; good access to language learning and teaching know-how;

The Programme based its activities on the already established and well-functioning networks and systems, but it also created innovative language training means and good practices.

Through the motivating schemes of language training (reimbursement system, language camps, school exchange) a significant number of non-Estonian adults and young people were

Üks kõige nähtavamaid programmi tulemusi oli suure hulga erinevate õppematerjalide ilmumine trükis nii õpetajatele kui ka õpilastele. Uus õppevara ja metoodilised abivahendid aitavad jätkata eesti keele õppe kvaliteedi parandamist.

Avalike ürituste ja teiste teavitamistegevuste kaudu hoogustas programm dialoogi integratsiooniküsimustes. See on soodustanud erinevate sotsiaalsete rühmade vastastikust mõistmist.

Kokkuvõttes võib öelda, et programmi mitmekesised tegevused ning programm tervikuna andsid tulemused ja mõju, mis ületavad esialgseid ootusi.

encouraged to participate in the training process. The general level of knowledge of the Estonian language has increased and the communication area between different ethnic groups has widened.

One of the most visible results of the Programme was the publication of a large number of various training materials for both teachers and learners.

The new study materials and methodological aids create sustainable capacities to continuously improve the quality of Estonian language training.

Through public events and other awareness-raising activities, the Programme has opened a social dialogue on integration issues. It has promoted mutual understanding between different social groups.

In conclusion, the results and effect of the Programme as a whole exceeded initial expectations.

Programmi juhtimine

Programmi elluviimise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium. Integratsiooni Sihtasutuse ülesanne on administreerida programmi tegevusi. Seda ülesannet reguleerib Rahandusministeeriumiga sõlmitud leping. Programmi rakendamist jälgib juhtkomitee, kelle liikmete hulgas on esindajaid integratsiooniga seotud asutustest. Juhtkomitee eesistuja on rahvastikuminister.

Integratsiooni Sihtasutus võttis tööle programmi meeskonna, et tagada programmi eesmärgipärane ja õigeaegne elluviimine. Programmi

Management performance

The overall responsibility for the Programme lies with the Ministry of Education and Research. The Non-Estonians Integration Foundation is directly responsible for the administration and implementation of the Programme. The tasks of the Foundation are regulated with the Financing Agreement, concluded with the Ministry of Finance. The programme was supervised by a Steering Committee representing national partners and beneficiaries involved in the integration process. The Steering Committee was chaired by the Minister for Population and Ethnic Affairs.

meeskonna peamised ülesanded on korraldada vähempakkumisi ja projektitoetuskonkurse ning valvata nende tulemusena rakendatavate projektide järele; koostada ja täita tööplaan; korraldada aruandlust ning programmi administratiivset juhtimist koos Rahandusministeeriumi ja Euroopa Komisjoni Delegatsiooniga.

Kõik olulised programmi kasusaajad osalesid aktiivselt programmi rakendamises. Programmi tegevuste kavandamise etapil kutsuti kokku kasusaajate sihtrühmad ja ekspertrühmad, et tagada kavandatud tegevuste vastavus tegelelikele vajadustele.

A Programme management team was established by the Foundation to ensure proper and timely implementation of the Programme. The management team organised tenders and calls for proposals, supervised implementation of activities, and co-ordinated reporting and the administrative management of the programme with the Ministry of Finance and the European Commission Delegation.

All relevant beneficiaries of the Programme were actively participating in the process of implementation. While designing the Programme activities, beneficiary focus groups and expert groups were consulted to guarantee the relevance of the planned activities to the actual needs.

Hinnang programmi tegevusele

Programmi hindasid erapooletud vaatlejad. Seiretegevuses pöörati põhitähelepanu finantstegevuste auditeerimisele; kontrolliti programmi tegevuste vastavust PHARE tingimustele; hinnati Integratsiooni Sihtasutuse haldussuutlikkust ning analüüsiti programmi tulemusi.

PriceWaterhouseCoopers teostas programmi vahehindamise, mille raames eksperdid vaatlesid programmi tegevuste asjakohasust riiklikku integratsiooniprogrammi kontekstis ning hindasid programmi tõhusust ja mõju. Põhjalikus hinnanguaruandes toodi esile peamised järeldused.

Programmi eesmärgid ja tegevused on kooskõlas riikliku integratsiooniprogrammiga, kuigi tulemuste saavutamise indikaatorid on üksteisega vaid kaudselt seotud.

Projektides osalenud laste keeleoskus on paranenud; praegused noorte keelekümbelprojektid on juba toonud positiivseid tulemusi ning neisse tuleks suhtuda kui suurepärasesse pikaajalisse investeeringusse integratsiooni vallas.

Assessment of Programme performance

The Programme has been evaluated and assessed by external monitoring. The monitoring has focused on auditing financial management and alignment with EU Phare procedures, administrative capacity of NEIF and assessment of programme activities and results

Mid-term evaluation of the Programme was conducted by PriceWaterhouseCoopers with respect to the relevance of the activities to the State Integration Programme, as well as impact and effectiveness of Programme implementation. A comprehensive evaluation report listed the main findings.

The objectives and activities are aligned with the State Integration Programme, although measures and criteria for evaluating achievements are not directly related.

The language proficiency of children who participated in the projects has improved, the current language immersion programmes for young people have already resulted in a positive outcome and should be regarded as an excellent long-term investment in the field of integration.

Projektis Interest osalenud täiskasvanute igapäevane eesti keele kasutus on keeleõppe tulemusel suurenenud 17% võrra (kokku 51% kogu valimigrupist).

Üks programmi algseid eesmärke – tõsta riigi kodanike arvukust keeleõppe läbi – ei ole antud tingimustes korrektselt püstitatud. Kodanike arv ei ole viimaste aastatega tõusnud ning mitmed uurimused viitavad, et kodakondsuse taotlemise ja keelekursustel osalemise põhjuslik suhe on nõrk.

Programmi tulemused on elujõulised ja püsivad küll lühiajalises perspektiivis, ent on ebapiisavad pikaajalise mõju saavutamiseks. Kuna mitte-eestlaste arv on märkimisväärselt suur, võiks integratsioonilaseid küsimusi finantseerida teiste rahastamisallikate kaudu.

The level of daily usage of Estonian of the adults who participated in the Interest project has increased by 17% as a consequence of language training, totalling 51% for the whole sample group.

One of the initial objectives of the Programme – to increase the number of citizens in the country through language training – has not been set properly for the existing conditions. The citizenship level has not increased within the last years – several surveys indicate that there is a weak cause and effect relationship between applying for citizenship and attending language courses.

The results of the Programme are viable and sustainable in the short-term period, but not sufficient to contribute to the long-term impact. As the amount of non-Estonians in Estonia is considerably high, the integration related issues should be further financed.

Soovitused tulevastele projektidele antud valdkonnas

- Et tagada kasusaajate arvamuse arvestamist, peavad kõik programmi rakedavad osapooled jätkama tagasiside kasutamist sihtrühmadelt (nt õpetajailt, mitte-eestlastest elanikelt, kellel pole Eesti kodakondsust, projektide teostajatelt jne) ning tagama, et sihtrühmade arvamused võetaks arvesse strateegilisel ja taktikalisel tasandil ning tegevuste kavandamisel.
- Käesolev programm on teinud suuri investeeringuid, et välja anda mitmesuguseid materjale eesti keele kui teise keele õppeks. Materjalid avaldati sellistes trükiarvudes, mis rahuldavad esmaste sihtrühmade vajadusi (nt üldhariduskoolid, raamatukogud, kõrgkoolid). Edasine finantseerimine kindlustaks, et need materjalid muutuksid laialdaselt kättesaadavaks.

Recommendations for future assistance in the sector

- To ensure that beneficiaries' views are accounted for, all the parties responsible for the implementation of the programme should continue to make use of feedback from focus groups, such as teachers, non-Estonian residents without Estonian citizenship, grant managers, etc., and ensure that target group views are incorporated at strategic and operational levels of the programme as well as in the detailed design of activities.
- The current programme has made large-scale investments in producing a wide variety of materials for teaching Estonian as a Second Language. The materials were published in numbers that satisfy the needs of primary target groups such as schools, libraries and key higher education institutions. Further financing is necessary to ensure that these materials are made widely available.

- Iga tegevusega, olgu see uue õppevara ilmumine või uudsete keeleõppevormide kasutuselevõtt, peaks kaasnema kasutajate (õpetajate, projektijuhtide, MTÜ-de juhtide) asjakohane koolitus.
- Tulevikus antav abi peaks jätkama keeleõppekeskkonna tugevdamist (õpetajate koolitus, õppevara, õppekavade arendamine). Samas vajavad keeleõppijad (nii täiskasvanud kui ka kooliõpilased) vahetut abi ning tunnustust.
- Et eesti keele õppimise motivatsioon seondub eelkõige töökoha saamise või parema töösooritusega, peaks edasine toetus keeleõppele olema seotud muude integratsioonitegevustega.
- Any activity implemented, especially the launch of new study materials or innovative language training forms, should be accompanied by relevant training for the users (teachers, project managers, NGO-leaders).
- Future assistance should be provided to continue developing the language learning environment (teacher training, study materials, curricula development) which has a long-term impact in the field. Also, direct support is necessary and motivating for adult learners and students alike.
- As the motivation for learning the Estonian language is mainly connected to employment or better job performance, further support to language learning should preferably be linked to other integration activities.

Programmi meeskond, vastutusalad

Ave Härsing – programmi koordinaator. Vastutusalad: keeleõpe kutsehariduses, ekspertabi.

Leelo Kingisepp – programmi nõunik. Vastutusalad: õppematerjalid vene üldhariduskoolidele, õpetajate täiendusõpe.

Hille Hinsberg – programmi projektijuht. Vastutusalad: reklaamikampaaniad, tele- ja raadioprogrammide loomine, infovahetus; õpetajate vahetusprojektid.

Karin Rätsep – programmi projektijuht. Vastutusalad: eesti keele õpe täiskasvanutele; interaktiivne eesti keele õppekeskkond; programmi finantsjuhtimine.

Kaie Kõrtsini – programmi projektijuht. Vastutusalad: tagasimaksesüsteemi, s.t projekti Interest juhtimine.

Katrin Tamme – noorsootöö projektijuht. Vastutusalad: keelekümblusprojektid noortele.

Merike Kalam (kuni 2001), **Annika Meistre** (2001–2003), **Kristina Prigop** (2003) – tagasimaksekontori administraator Tallinnas.

Leli Metsatalu (2001–2003), **Anu Iva** (2003) – tagasimaksekontori administraator Jõhvis.

Raido Valdre – raamatupidaja.

Programme team, areas of responsibility

Ave Härsing – programme co-ordinator. Areas of responsibility: language teaching in vocational education, technical assistance.

Leelo Kingisepp – programme advisor. Areas of responsibility: study materials for Russian-medium schools, training for teachers.

Hille Hinsberg – project manager of programme. Areas of responsibility: awareness campaigns, production of television and radio programmes, information sharing; teacher exchange projects.

Karin Rätsep – project manager of programme. Areas of responsibility: Estonian language training for adults; innovative language training environment; financial management of the programme.

Kaie Kõrtsini – project manager of programme. (2003). Areas of responsibility: coordination of Reimbursement system, i.e. Interest Project.

Katrin Tamme – youth work project manager. Areas of responsibility: immersion programmes for youth.

Merike Kalam (until 2001), **Annika Meistre** (2001–2003), **Kristina Prigop** (2003) – administrator of the reimbursement office in Tallinn.

Leli Metsatalu (2001–2003), **Anu Iva** (2003) – administrator of the reimbursement office in Jõhvi.

Raido Valdre – accountant.

Juhtkomitee koosseis

Paul-Eerik Rummo, rahvastikuminister

Eldar Efendijev (märts 2002 – mai 2003)

Katrin Saks (kuni märts 2002)

John Kjaer, Euroopa Komisjoni delegatsioon
Tallinnas, saadik

Kai Willadsen, Helen Hõbemägi, asendus-
liikmed

Tõnu Tender, Haridus- ja Teadusministeerium

Svetlana Ragrina, Haridus- ja Teadus-
ministeerium (märts 2001–august 2002)

Sergei Ivanov, Riigikogu liige

Urmas Sutrop, Eesti Keele Instituudi direktor

Vadim Mitroškin, Võrumaa Kutsehariduskeskus

Ivi Proos, Tallinna Pedagoogikaülikool, Avatud
Ühiskonna Instituut

Lilia Zujeva, Rahandusministeerium, välisfi-
nantseerimise osakond

Ando Siitam, Rahandusministeerium, PHARE
rahastamise ja lepingute sõlmimise üksus

Eili Rahnel, PHARE üksus (kuni mai 2003)

Juhan Haldre, PHARE üksus (kuni juuli 2002)

Marge Vahemäe, PHARE üksus (kuni mai
2002)

Steering Committee

Paul-Eerik Rummo, Minister for Population and
Ethnic Affairs

Eldar Efendijev (March 2002 – May 2003)

Katrin Saks (until March 2002)

John Kjaer, EC Delegation in Tallinn,
Ambassador

Kai Willadsen, Helen Hõbemägi, Deputy
members

Tõnu Tender, Ministry of Education and
Research

Svetlana Ragrina, Ministry of Education and
Research (March 2001–August 2002)

Sergei Ivanov, Member of Riigikogu

Urmas Sutrop, Institute of the Estonian
Language, Director

Vadim Mitroshkin, Võrumaa Vocational
Training Centre

Ivi Proos, Tallinn Pedagogical University, Open
Society Institute

Lilia Zujeva, Ministry of Finance, Foreign
Financing Department

Ando Siitam, Ministry of Finance, Central
Financing and Contracting Unit (CFCU)

Eili Rahnel, Ministry of Finance (CFCU), until
May 2003

Juhan Haldre, Ministry of Finance, (CFCU)
until July 2002

Marge Vahemäe, Ministry of Finance, (CFCU)
until May 2002

Введение

Настоящий отчет представляет собой отзыв, предназначенный для служебного пользования и содержащий обзор действий и результатов программы, а также рекомендации по внедрению дополнительных методов в обучении эстонскому языку как неродному.

В отчете отражены цели, определенные для программы Государственной интеграционной программой и планом проекта (в документе, утвержденном Европейской комиссией, на основании которого финансируется заявленная деятельность). Основные результаты представлены соответственно компонентам программы.

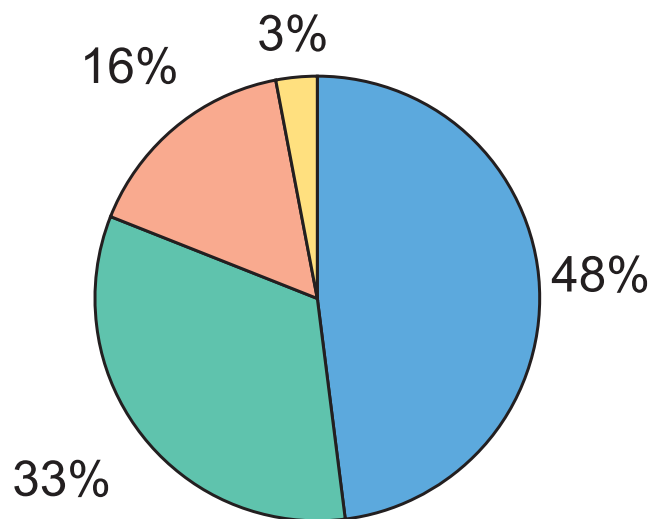
Отчет дает обзор процесса внедрения действий программы. Заключение делается на основании объективных исследований, а также с учетом субъективных мнений выгодополучателей и рабочей группы программы.

Отчет иллюстрирован.

Отчет о деятельности

Программа начала действовать в ноябре 2000 года, после заключения между Европейской комиссией и правительством Эстонской Республики соглашения о финансировании.

На претворение указанной деятельности в жизнь и администрирование программы в бюджете было отведено: 3.14 MEUR (49,1 млн. крон) из денег программы Европейского союза Phare, а также 1.4 MEUR (21,9 млн. крон) - в качестве софинансирования из средств Эстонского государства.

- I. [Illegible]
- II. [Illegible]
- III. [Illegible]
- IV. [Illegible]

Рисунок 1. Распределение общего бюджета между компонентами программы (4.54 MEUR или 71 млн. крон).

В марте 2001 года Министерство финансов, представляющее Эстонское государство, и Целевое учреждение интеграции неэстонцев заключили договор о внедрении программы Европейского союза Phare. Договор позволил Целевому учреждению интеграции провести программу в жизнь соответственно обозначенным целям и условиям финансирования Phare. Длительность действия программы была определена в 36 месяцев (2001–2003 гг.).

Непосредственные цели программы заключаются в следующем:

- предоставить неэстонской молодежи возможность достижения необходимого языкового уровня;
- организовать широкомасштабное обучение эстонскому языку взрослых неэстонцев, с целью увеличения их конкурентоспособности на рынке труда в Эстонии, а также уменьшения социальной и региональной изоляции;
- довести до сведения широкой общественности информацию о преимуществах сотрудничества между языковыми общинами.

Выгодополучатели программы

Цели и действия программы основываются на представлении, что интеграция – это двунаправленный процесс. Поэтому методы программы были ориентированы на эстонское общество в целом; для распространения информации среди населения использовались как эстонские, так и русские медиаканалы. Деятельность программы была направлена на следующие группы:

- учителя (в т.ч. будущие) эстонского как неродного;
- негосударственный сектор как заявитель на получение грантов;
- взрослые учащиеся, изучающие эстонский язык для получения гражданства, карьерного роста;
- школьники, студенты вузов и профессиональных училищ;
- представители стратегических зон рынка труда (медицинские работники, полицейские, служащие тюрем);
- безработные.

Ниже приводится список основных результатов программы, которые сгруппированы соответственно компонентам программы.

I компонент. Образование и молодежь

- Гранты, направленные на подготовку учебных программ и материалов для обучения разным учебным предметам в русскоязычных школах, получали эстонские музеи, природоохранные заповедники, школы по интересам и научные центры. Материалы (всего 51) включают: рабочие тетради, сборники письменных заданий, веб-страницы и компакт-диски, настольные игры, видео, программы слайдов и т.д., – предназначенные для занятий биологией и природоведением, историей, искусством и рукоделием, эстонским языком, музыкой и т.д.

- Действует интерактивная учебная среда эстонского языка (веб-страница), предназначенная для учащихся средней ступени русскоязычных школ (www.efant.ee).
- Было выпущено 1500 экземпляров учебного комплекта по эстонскому языку "Открытые двери", предназначенного для подготовки к экзамену на средний и высший уровень. Часть первого издания (ок. 400 экземпляров) была распространена бесплатно среди основных целевых групп (например, в библиотеки, университеты и т.п.).
- Были подготовлены учебные комплекты по эстонскому языку для 4–9 классов основной русскоязычной школы. Серия комплектов позволяет при обучении уравновесить удельный вес разных навыков: говорение, слушание, чтение и письмо. Составление комплектов закончено, они снабжены иллюстрациями и отредактированы. Издательская деятельность будет завершена в 2004 г.
- Всем библиотекам русскоязычных школ (110 школ + 29 профессиональных училищ) были переданы справочные материалы для оказания поддержки в предметном обучении на эстонском языке. Были доставлены материалы (всего 46 наименований; например, иллюстрированная энциклопедия, карты, собрания репродукций и т.п.) для использования на каждом этапе школьного обучения, начиная с первого класса и до гимназии или профессионального училища.
- 57 учителей приняли участие в программе обмена учителями между русскими и эстонскими школами и получили возможность апробировать свой уровень владения эстонским языком в профессиональной среде/ языковом окружении.
- Было завершено широкомасштабное и обстоятельное исследование, имевшее целью картографирование показателей квалификации учителей эстонского языка как неродного; отчет распространен среди основных бенефициариев.
- Было оказано содействие в организации 73 языковых лагерей и проектов семейного обмена, с общим числом участников - 3100 детей и подростков; был составлен и распространен (всего 500 экземпляров) справочник по методике обучения языку для организаторов языковых лагерей.
- 76 учащихся русских школ проучились сроком до одного месяца в эстонских школах для повышения уровня владения языком.
- Для подготовки учителей эстонского языка как неродного и пополнения учебных материалов практикующих учителей были подготовлены учебные программы и 14 различных пособий (т.е. методических руководств, учебников, компакт-дисков, сборников упражнений и т.д.).
- С целью оказания помощи при составлении учебных материалов, для 257-ти учителей эстонского языка как неродного было организовано бесплатное 12-часовое обучение работе с компьютером.

II компонент. Языковое обучение взрослых

- 5747 (всего 7829, начиная с 1999 года) взрослых, изучающих язык, приняло участие в проекте Interest. Это значит, что они окончили языковые курсы, сдали государственный языковой экзамен и получили возмещение половины затраченных на обучение средств.

- 646 безработных и 623 работника общественного сектора бесплатно прошли языковые курсы.
- Было проведено исследование, цель которого заключалась в выяснении числа русскоязычных лиц в Эстонии, на которых распространяются служебные языковые требования. В результате исследования было обнаружено, что из ~250 000 неэстонцев (возрастная группа 15–59 лет) государственные языковые требования распространяются на 67 000 (27%).
- 122 учащихся русскоязычных профессиональных училищ прошли двухмесячную учебную практику в группах с эстонским языком обучения, повысив тем самым свой уровень владения эстонским языком и профессиональной подготовки.
- Было подготовлено 6 предметных программ для обучения деловому эстонскому языку.
- Для преподавания 11 учебных предметов на эстонском языке русскоязычным учащимся профессиональных училищ было составлено 15 комплектов текстов и специальных словарей.
- Для повышения квалификации 42 учителей эстонского языка из профессиональных училищ были организованы обучающие курсы (100 часов).

III компонент. Повышение уровня информированности общественности

- Было проведено три масштабных кампании, имевших целью способствовать успеху обучения эстонскому языку и содействовать участию (заинтересованных лиц) в системе по возмещению расходов на обучение Interest.
- Были подготовлены две двуязычные радиопрограммы и одна информационная телепрограмма, направленные на информирование общественности в области проблем интеграции и языкового обучения.
- Была подготовлена серия телепередач для изучающих эстонский язык.
- Была подготовлена и распространена 5-часовая адаптированная радиопостановка и рабочая тетрадь для учащихся русскоязычных школ (300 экземпляров).
- Был подготовлен и распространен среди целевых групп (например, в библиотеках, университетах и т.п.) вспомогательный методический материал для учителей, в т.ч. сборник статей, посвященный учебным материалам (700 экземпляров), развернутый справочник по языковым тестам (800 экземпляров) и справочник по сопоставительной грамматике эстонского и русского языков (800 экземпляров).
- Для русскоязычных школ был создан материал, рекламирующий изучение языка “ESTICA visuals” (300 экземпляров; в т.ч. большая иллюстрированная карта Эстонии и 15 иллюстрированных плакатов, посвященных уездам Эстонии). Материал был распространен среди разных целевых групп (например, в русскоязычных школах).
- Были изготовлены различные информационные материалы относительно языкового обучения и государственных экзаменов, которые впоследствии распространялись среди лиц, реально или потенциально изучающих эстонский язык.
- Были составлены и распространены среди широкого круга читателей пять номеров двуязычной газеты “Ruupor / Рупор” (тираж каждого номера - 10 000 экземпляров).

IV компонент. Техническая поддержка

- 150 человек прошли обучение в области руководства проектами и финансовых процедур Европейского союза.
- Был составлен промежуточный отзыв об успешности данной программы в области претворения в жизнь Государственной интеграционной программы.

Основные выводы

При оценивании программы был проведен анализ одного направления деятельности: оказание технической поддержки. Основные выводы, сделанные экспертами фирмы PriceWaterhouseCoopers, были следующие:

- цели и деятельность программы согласованы с Государственной интеграционной программой;
- программа охватила большинство целевых групп и видов ключевой деятельности;
- результаты действенны и сохраняются в ближайшей перспективе, однако для достижения долговременного эффекта необходимы дополнительные ресурсы;
- в среднем уровень деятельности Целевого учреждения интеграции в целевой группе и уровень знания программы очень хорошие;
- в целевой группе уровень использования повседневного эстонского языка повысился;
- была оказана значительная поддержка в создании институционального обрамления на базовом уровне;
- административные способности рабочей группы программы высоки.

Опираясь на полученные отзывы выгодополучателей, а также на данные исследований эффективности и воздействия деятельности программы, можно утверждать, что программа была успешной.

Все изначально запланированные аспекты деятельности были претворены в жизнь, хотя по ходу были внесены некоторые изменения согласно пожеланиям выгодополучателей или партнеров по внедрению. Во многих случаях качественно или количественно было достигнуто больше, чем предполагалось; меньшими средствами было создано больше ценностей.

Программа организовывала и финансировала т.н. пилотные проекты: например, обмен учителями и учениками между эстонскими и русскими школами, двуязычные радиопередачи, учебные веб-материалы, учебные программы эстонского языка как неродного для профессионального обучения и т.д. Эти виды деятельности можно развивать в дальнейшем либо самостоятельно, либо с привлечением дополнительных источников финансирования.